

IX

1. Sanguszki i Czarneckiego Informacya z odpowiedzią przeciwko wniesionemu Miastu Czerkassy, oraz Wsiom Łomoszo i Białozór. - str. 38.

2. Konwent Jasnej Góry Częstochowskiej zakonu S. Pawła contra Antoni Wybranowski, prob. i przeor i cały konwent Kanoników Regul. Lateranenskich w Klobucku. - (jako dublet od 15036 III 5 i II 14 akt usunięto) Ukraina str. 73

3. Zwinogrodzkiej starostwa Sołtykowej, Replika na odpowiedź Branickiego w sprawie Klucza Olchowieckiego uczyniona. - str. 20. K. alb. 6.

4. Wencesława Karer i Michała Szperle etc. Wytłuszczenie sprawy przeciwko Janowi Peitz, kapitanowi i Franciszce z Braunerów wdzięcz Janowi Gantrowi i Janowi Janaszkowi, jubilerowi. - K. alb. 12.

5. Ze strony Jana barona De Brea: Wykład sprawy przeciwko Felixowi br. De Wulfius (względem zapłat prowizyi od komornego nie zapłaconego na terminach). - str. 10.

6. Memoire dans l'affaire du baron De Brea avec le baron De Wulfius. (po polsku i franc.) str. 13.

7. Stroński Andrzej. Najjaśniejsza Delegacyo! (= Prośba o dekret executiony na generale Saldenhoffie) K. alb. 3.

8. Julianny z Ropp. Status causae contra Joannem Henricum Fridericum a Brükken (sprawa spadkowa) K. alb. 13.

9. Z strony Józefa Jerowskiego: Odpowiedź przeciwko Piotrowi Blankowi w sprawie o uznanie Blanka wspólnikiem Budnera do kamienicy od Jer. przeniesionej str. 65 + summaryusz manifestów i pozwów w tej sprawie poczynionych. - str. 3.

10. Fronholda Reinh. z Foelkensahm, majora Przełożenie sprawy przeciwko Maur. Jeremu Adamowi z Foelkensahm. - K. alb. 3.

11. Róży z Platerów Strutyńskiej, wdowy i innych Strutyńskiego sukcesorów Replika przeciwko Piechowskiemu, podkom. i Joannie z Korzyńskich matce. - str. XX.

12. (w tejże sprawie) Status causae. - alb. K. 6

13. Konstanty, Wencesław i Stefan Jałowieccy. Status causae. Przeciwko Franciszkowi Michalskiemu. Sprawa względem natury dóbr Sebutynice. - K. alb. 4.

14. w tejże sprawie: Summarium Documentorum (po łacinie) - K. alb. 2.

15. Franc. Gedeona De Witten, brata jego Jana i siostry Elżbiety De Koskull Stan sprawy przeciwko Piotrowi Xiążęciu Kurlandzkiemu. - str. 14.

16. ~~Z Procesu Wał. Szczawatowskiego prawie Wor~~ ~~głowi (litograf)~~

16. Jana Henryka bryg. de Brücken, ~~[illegible]~~ Przedłożenie sprawy przeciwko Juliannie z Koppów Brüncken. (patrz 8.) - K. nlb. [illegible]

17. Z strony Żydków starozakonnych Prozba do General. Konfederacyi z tłumaczeniem interesu. (o usunięcie Ecclesyi) - Str. 18.

18. Salomei z Brzozowskich Sołtykowej Stan sprawy przeciwko Fr. Xaw. Branickiemu, Franc. Wikt. z Woronieckich Jabłonowskiej i sukcessorom Jabłonowskiego: K. nlb.

19. Kazim. Młodeckiego: Stan sprawy kryminalnej - K. nlb. 2.

20. Thelesphorus Billewicz (uti Advocatus), Inclytum C. R. Judicium! (W sprawie Cecylii z Wałkanowskich i Filipa Lichockich.) - K. nlb. 6.

21. Blank contra Józef Jerowski (patrz 9.). Porządek sprawy. - K. nlb. 1

22. Joanny z Kurowskich Piechowskiej i małż. Status causae contra Rosam de Plater Strutyńska (~~[illegible]~~ patrz 11.) - K. nlb. 6.

23. Nestora Kaz. Sapiehy Remanifest na Zaskarżenia Księżny z hrabiów Lacrois Sapieżyny zaszłe ro. 1785. - K. nlb. 4.

24. Franc. Xaw. Branickiego Odpowiedź na Stan sprawy Salomei z Brzo[...] Sołtykowej (patrz: 18.) - Str. 40

25. Replika z strony sukcessorów Jaśowieckich przeciw Franciszkowi Michalskiemu. (patrz

26. Rachunek do procesu 4.) - K. 2

Braunez

PRZEŁOZENIE
SPRAWY

Urodzonego Iana Henryka Fryderyka de Brüncken Porucznika w Woysku Pruskim Pozwanego i Powoda

PRZECIWKO

Urodzoney Iuliannie z Roppow Urodz: Fryderyka Alexandra de Brüncken Konsyliarza i Kapitana Woyskowego Małżonce, iako Matce i Opiekunce swych Dzieci z Urodzonym Henrykiem Benedyktem a Brüncken spłodzonych, w assystencyi Męża czyniącey Powodowey i Pozwaney.

SMutny i opłakany los tego dziecięcia, ktòre z drugiemi iednym krwi swego Oyca szczycące się udziałem, przecież nie tych, co drugie, od niego doświadcza dobrodzieystw, owszem gdy drugie szczodrą Łaski Oyca obsypane ręką, ten, samey prawie zostawiony naturze, z iednym się tylko biedzi nieszczęściem.

Wszystkie Prawa, iak i Kurlandzkie ten gwałt naturze w Rodzicach wymazanym mieć chciały, przecież ostrość ich nie iest tak silną, aby ten gwałt ieszcze i teraz uczuć się niedał, iak w przełożeniu Sprawy teraźnieyszey dowiedziono będzie.

W tym przełozeniu Ur: Powod szanuiący nawet popioły Oyca swoiego, gwałt sobie czynić musi, gdy czyny iego obrażaiące Prawa natury i pisane wystawi, nie przeto: iżby na ogłaszanym bezprawiu szanownego Oyca, swoie zakładał szczęście, ale przycisniony od strony zaprzeczaiącey mu tey własności, ktòrą mu natura i prawo zabespieczyły, okaże tylko na usprawiedliwienie swey czynności to, iak daleko nienawiść Oyca, prawa iego zgwałciła.

Urodzony niegdy Henryk Benedykt a Brüncken Oyciec teraźnieyszego Powoda, przed zawarciem pierwszego ślubu Małżeństwa, żadnego z siebie nie miał maiątku, bo lubo od Rodzicow swoich w tytule Sukcessyi wziął 1000 Talerow Albertynow, ale w krotce tę Summę w ich upadku, na nich samych wyłożył, iak sam w Testamencie wypisuie się dnia 21. Marca Roku 1781. uczynionym. *Czytać N. 10: 1 Fol: 2 §. Quoad.*

Ten iednak ubogi stan przez zamęście z Anną Małgorzatą

a Plettenberg Henryka Gottarda a Plettenberg Corką umiał sobie polepszyć, ktòra nietylko mu w Dom przymioty dobrey Zony i Gospodyni przyniosła, ale razem oprocz gotowych pieniędzy 17000. Złł: Alber: Kleynotow, srebra, licznych i bogatych sprzętow, wniosła w posagu Dobra Schöèdern w Powiecie Selburskim leżące, których wartość sam Oyciec Powoda Testamencie swoim do 20,000. Talerow Alber: ocenił. *Jak swiadczą.*

1750. die 29 Mai w Mitawie, Między Ur: Henrykiem Gerhardem a Plettenberg Oycem, a Henrykiem Ernestem, i Jerzym Fryderykiem, Synami, ugoda, przez ktòrą Henryk Ernest obowiązany z Dobr Samiten, między innemi Siostrze swoiey w zamęściu za Ur: Brüneken będącey 12000. Złł: Alber: od ktorych iey dotąd daie Prowizyą, wypłacić, Nro: 1. duplo.

1750. die 31. Julii w Mitawie ugoda Działowa między Henrykiem Gerhardem a Plettenberg Oycem, a Synami, oraz Corką Ur: a Brüncken Zoną (Powoda Matką) zawarta, mocą ktòrey Oyciec Corce do czasu życia swego puszcza Dobra Schoedern, zaś po swey śmierci Prawem dziedzicznym one nadaie, do zapłacenia długow też Dobra ciążących Syna, zaś Corkę iako Dziedziczkę tylko do skwitowania obowiązuie. Czytać Nro: 2do.

1751. die 8. Julii w Mitawie, Między Sukcessorami Ewy Elzbiety a Plettenberg ostatniego slubu Urodz: a Nettelhorst Małżonki, a między niemi Ur: Anną Małgorżatą a Plettenberg, Ur: a Brüncken Małżonką (Matką Powoda) ugoda, przez ktòrą Urodz: Henryk Ernest a Plettenberg (Brat Matki Powoda:) z Dobr Nerfften Braciom i Siostrom po 5000. Złło: Albert z prowizyą zaległą za lat 6. uypłaca Nro: 2. duplo:

1762. die 24. Junii w Mitawie Ur. de Plettenbergi a Brüncken (Matka Powoda) Brata swego dla ustąpionego sobie wszelkiego do Dobr Schöèdern Prawa z Sukcessyi wszelkiey Oyczystey kwituie. Czytać Nro: 3.

Tudzież powyższy Testament Oyca, ktòrym Dobra Schöèdern 20000 Talarów ocenionemi zostały. Czytać Nro 1. Fol: 19. §. 4.

Z zamęściem wniesiony maiątek przez rząd dobry U. a Brüncken Rodzicow Powoda. wkrotce powiększonym został, gdy Urodzony a Brüncken Oyciec Powoda w czasie tegoż Małżeństwa kupił Dobra Neüborn.

Przez czas tego Małżeństwa Uny Henryk Benedykt a Brüncken z Anną Małgorżatą a Plettenberg pierwszą Zoną swoią, iednego tylko na dniu 18. Kwietnia 1754. Roku spłodził Sukcessora teraźnieyszego Powoda. *Czytać Metrykę Chrztu Nro: 4.*

Ur: Henryk a Plettenberg Dziad spłodzonego z Corki swey Wnuka, z wrodzonego Dziadom do Wnukow swoich przywiązania, aby go w większym zostawił uszczęśliwieniu: czyniąc w Roku 1758. dnia 6. Marca Testament, naznaczył i legował dla niego Summę 5000. Talarów Al-

bert: którą zaraz po swoiey śmierci wypłacić dysponował, niemniey dwom Pannom z Familii a Plettenberg 2000. Talarow Albert: legował, z tym dokładem, iż gdyby te Panny przez Zamęście Sukcessorów niezostawiły, tedy ta legowana Summa Wnukom, to iest w połowie, Powódowi, a w drugiey, UUr. Koschkulom dostać się ma. *Czytać Codic: Nro. 5. Fol: 4.*

Po śmierci Ur: a Plettenberg, Ur: a Brüncken Oyciec Powoda, iako naturalny Opiekun, gdy sposobem przyiacielskim niemogł odebrać od Ur: Fryderyka a Plettenberg Konsyliarza Rządowego iako po Testatorze Sukcessora, Summy legowaney 5000. Talarów Alberto: podał do Regencyi wraz z Ur: a Koschkull rowną dla dzieci swoich maiącym legowaną Summę, o zapłacenie legowanych Summ, Memoryał, na który odebrał dnia 30, Listopada 1763. roku, odpowiedz, że ta okoliczność iako zależąca od poznania ordynaryinego Sądu w Kancellaryi rezolwowaną bydź niemoże, ale in Foro Fori dochodzona bydź powinna *Nro: 6.*

Ta Rezolucya tak daleko zastanowiła Oyca teraźnieyszego Powoda, iż ten zapomniawszy Dobra Syna swoiego, którego względem tey Summy był naturalnym Opiekunem, czyli z boiaźni Procesu y kosztu nań ponieść mianego, czyli z inney iakiey dotąd niewiadomey przyczyny, z wielkim pokrzywdzeniem w małoletności natenczas zostaiącego Powoda, bo dopiero lat 11. maiącego, zawarł z U. Plettenbergiem ugodną dnia 4. Maia Roku 1765. Tranzakcyą, przez ktorą nietylko wyrzekł się Testamentu Plettenberga, iako by nieprawnie y mniey przyzwoicie sporządzonego: razem i Summy tym Testamentem dla Ur: Powoda legowaney, y przestał na Summie 2233⅓. Talarow Albert: przez Ur: Plettenberga Syna Testatora, sposobem prostey darowizny dla małoletniego natenczas Ur: Powoda ofiarowaney, y następnie wypłaconey, ale co większa, że przyiął tak okrutny warunek, iż Syn iego teraźnieyszy Powod niebędzie mogł nigdy tey wzruszać ugody, pod złorzeczeniem Oycowskim Synowi, y zapłatą za karę podobneyże Summy. *Czytać Nro: 7.*

Ani władza Oycowska, a tymbardziey władza opieki względem legacyi niedały Oycu i iako Opiekunowi teraznieyszego Powoda popełniać tego bezprawia, bo *Tutores rem Pupillorum per omnia salvam fore obligantur.*

Postrzegł ten błąd Oyciec Powoda, ale iuż po odebraney Summie na dniu 27. Junii 1765. ułożył zaskarzenie, i to swoią ręką podpisał z wyznaniem, że ta ugoda krzywdząca Syna, była na nim wymuszona, którą odwołuie i niszczy, Syna swego od zagrożonego Tranzakcyą złorzeczenia Oycowskiego uwalnia, onemu zupełne prawo dochodzenia legati Plettenbergoviani ostrzega. Coż potym gdy tego zaskarżenia podać do Ksiąg publicznych zanie-

niedbał, które dopiero Roku 1783. in Domo mortuaria Oyca między innemi papierami znalezione zostało, *Czytać Num: 8. Folio 71. Litt. B.*

Przyczyna tego skarzenia była podobno boiaźń Prawa Kurlandziego, ktore mowi. *In Statutis Curlandicis 1617. Ar: 73. Quod omnes Tutores de rebus administratis in solidum tenentur.* I tamże Art: 75. *Tutorum Bona a tempore, quo administrationem acceperant ipso jure pignoris nexu, administratæ tutelæ causa obligata sunt, ex quibus Pupilli in Concursu Creditorum quod suum erit, consequi debent.*

Nadto wiedział Oyciec Ur: Powoda o zaszłey śmierci obydwoch Panien de Plettenbergi, po ktorych w przypadku bez Sukcessora, zmarlych, 1000. Talarow Albert: podług Testamentu Gottarda a Plettenberg przypadał na Ur. Powoda. Wiedział, że iedna z nich lubo za Mężem będąca, ale bezdzietnie, druga zaś w Panieńskim stanie z tego świata zeszły, *iak dowodzi dokument Nro: 9.* Ale iuż o tę należność z okazyi zawartey bezprawnie ugody, a przez nią zniesionego Testamentu żadnego nieuczynił dla małoletniego kroku. Raczey przestawszy na wziętych 2233½. Talerow Alber: z nich tylko użytkować dla siebie aż do śmierci starał się.

Spodziewać się należało, że przynaymniey użytek od tey Summy przez Oyca na edukacyą Syna obrocony będzie, lecz inaczey smutne doświadczenie poznać dało. Oszczędność niepozwoliła ronić na edukacyą użytku nawet ieszcze i wtenczas, gdy małoletni natenczas teraźnieyszy Powod dwudziestego wieku swego dochodził Roku.

Nakoniec życie prywatne i ustronne Oyca Powoda przerwały niechęci Małżeńskie, za ktoremi y do rozwodu przyszło. Niżeli iednak ten nastąpił, zawarł Oyciec Ur: Powoda z Matką dnia 25: Lutego 1773. Tranzakcyą, przez którą Anna a Plettenberg Matka Powoda ustąpiła Mężowi swemu y Iego Sukcessorom Dobr Schöedern, ktore miała od Oyca swego Plettenberga a Dziada Powoda, zaś U. a Brüncken obowiązał się na wzaiem swey żonie za wniosek iey Summę 30,000. Zł: Albert: zapłacić, oraz Dom w Mitawie z wszelkiemi ruchomościami do niego należnemi dla niey ustąpić.

Ta tranzakcya przedrozwodowa nie iest obiektem sprawy teraźnieyszey, z niey iednak następuiące wynikaią w tey sprawie dowody, raz że Dobra Schöedern są profectitia od Ur: niegdy Plettenberga Dziada Powoda, powtore że Oyciec Powoda obliguiąc się oddać Matce Posag, y wniosek w Summie 30000. Złp: Albert: nieumieścił razem ani oświadczył wypłacić Summy 2233½. Talerow Alber: wziętych od Plettenberga dla Syna, owszem żadney wzmianki w tey Tranzakcyi o niey nieuczynił, bo te zostały się przy Oycu na Dobrach Iego. *Czytać Tranzakcyą Nro: 10*

Sama przezorność Oyca, iako Opiekuna naturalnego względem tey Summy, iest przeciwna mniemaniu strony

ſtrony, bo gdy Oyciec iako Opiekun, o tę ſummę, lubo nieprawnie z Plettenbergiem na piſmie przy podpiſanych Swiadkach godził ſię, gdy ugodzoną ſummę za danym przez ſiebie kwitem odbierał, więc w przypadku wy liczaiąc ią Zonie ſwoiey, byłby o niey konieczńie wzmiankę w pomienioney Tranzakcyi przedrozwodowey uczynił.

Przecież niechęci Małżeńſkie grożące rozwodem ſtronom ſkłoniły Oyca, że przedſięwziął w owym czaſie Synowi ſwemu teraznieyſzemu Powodowi iakążkolwiek, lubo za poźną dać edukacyą. Oddany do Szkoły mieyſkiey Mitawſkiey, brał naukę ſzczupłey expenſie wyrownywaiącą, ztamtąd po wziętych nauki początkach, dla oſzczędzenia dalſzy, lubo pomierney expenſy, odebrany, udać ſię był przymuſzony Roku 1774. w ſłużbę Woyſka Pruſkiego, gdzie w pierwſzych tylko latach od Oyca po Czer: Złł: 30. corocznie zaſilany, z pracy ſłużby ſwoiey w Woyſku ſzukał dalſzego zaſilenia i promocyi.

Tymczaſem Oyciec Ur: Powoda, po zaſzłym z pierwſzą Zoną rozwodzie, w ſzedł w drugie śluby z Ur: Julianną a Ropp teraznieyſzą Pozwaną, z ktorą ſpłodziwſzy 4. Synow i 2. Corki, cały ſię oddał ſtaraniu o edukacyą onych, iako Sobie ulubieńſzych. Ze źaś do edukacyi onym potrzebney, znaydował ieſzcze drugą potrzebę zoſtawienia im maiątku; więc i o tę ſtarać ſię przedſięwziął.

Pomnożenie tego maiątku dla powtornych Dzieci zdawało ſię Oycu naydogodnieyſze przez oddalenie Ur: Powoda od Sukceſſyi, iakoż wkrotce ſkutek temu zamiarowi odpowiedział.

Ur: Powod, doſłużywſzy ſię w Woyſku Pruſkim rangi Officyera, powrocił do Domu ſzanownego Oyca ſwego w nadziei zyſkania pomocy pieniężney, do dalſzego utrzymywania ſię i promocyi, tam na powtarzane do Oyca proźby przewłokę przez tygodni 7. odbierał, potym ogołociwſzy ſię z ſtangreta i poiazdu, niemiał nawet czym, i oczym z Schoëdren do Mitawy do Matki poiechać. Nakoniec oznaczony dzień przez Oyca odeſłania Powoda zbliżył ſię, w Wigilią ktorego Oyciec Powodowi oświadczył, iż mu wyznacza pro ſorte paterna 2000. Talerów Albert: od których płacić będzie co-rocznie po 120. Talarów Albert: Prowizyi, z kondycyą, aby piſmo w Niemieckim ięzyku napiſane z ſłowy łacińſkiemi zmięſzane przez Oyca podane ręką ſwoią przepiſał i podpiſał.

Zaſtanowienie Powoda nad tą Czynnością, uczyniło gniewliwym Oyca, którego ſurowość i groźby przeiſtoczyły niechętnego Syna, niemaiącego przy ſobie żadnego Przyiaciela poniewolnie poſłuſznym bydź rozkazowi Oyca. Niewiadomość, brak rady, nakoniec oświadczona od Oyca nadzieia po śmierci dziedziczenia Dobr, te były drugim powodem pełnienia Oycowſkiey woli. Przepiſał, i podpiſał Powod Piſmo ſobie podane w Schoëdern dnia 22. Auguſti 1777. które *contra officium pietatis paterna* ułożone i narzu-

narzucone, od przyszłey Sukcessyi Oyczystey powoda, bez naymnieyszey, przyczyny oddalaiące, wyrazami niezgodnemi z prawdą napełnione, iako to: że wiele Oyciec na edukacyą Powoda łożył, że Matce iego przy wniosku oddał summę 2233⅓ Talerów Albert: *ex Legato Plettenbergiano*, że Powod lubo tylko kartę na 2000. Telarów Albert: w tytule Sukcessyi Oyczystey daną odbierze, wszelako kwitować Oyca z tey summy iako gotowizną wypłaconey winień będzie, że Powod wszelkiego Prawa do Sukcessyi i tytułu dochodzenia iey zrzeka się, że przecież to Pismo światu ukazane niebyło, dopiero po śmierci Oyca w Domu znalezione, Wdowa dnia 27. Marca 1783. Roku do Ksiąg Selburskich podać postarała stę. *Czytać Nro. 11.*

To pismo u strony za istotny fundament w całey Sprawie, tak co do Sukcessyi, iako i summy legowaney użyte, przez Oyca na Powodzie wymuszone *ex metu reverentiali Paterno*, przez Zołnierza niewiadomego Prawa, i nierozumieiącego narzeczonego Pisma przepisane i podpisane, w żadnych Księgach publicznych do Czasu śmierci Oyca dnia 8. Lutego 1783. Roku zaszłey, a nawet i po czasie, to iest do dnia 27. Marca nieznayduiące się corocznie (iak niżey okazano będzie) Manifestami zaskarżone w dalszym czasie, gdy Sprawa *in ipso Negotio in Prima Instantia in Terminis probatorijs* wisząca rezolwaną będzie, zapewne w mocy swey zostać się niebędzie mogło, bo mu są wyraźnie na przeszkodzie Prawa Kurlandzkie *ex Statutis Curlandicis.*

§. 122. *Pacta ac Transacciones omnes, modo non sint turpes & illicitæ, aut fraudulentæ, vel dolo, vi, metuque extortæ peromnia serventur, Item* §. 139. *Quodsi etiam dolo, aut metu ad contrahendum induti sumus, quodcunque inde gestum profectumque est, Iudex ratum non habebit, modo revera dolus, vis item & metus talis intercesserit, qui in constantem quoque Virum cadere posit.*

Po wymuszonym przepisaniu i podpisaniu tego skryptu, odesłał Oyciec Powoda do Mitawy, gdzie za zdrową radą wkilka tygodni dał ułożyć dnia 6. Pazdziernika tegoż samego Roku Manifest z opisaniem rzetelnym i szczegulnym całey czynności wraz z Zaskarżenim wymuszonego niesłusznie i nieprawnie Pisma. Aby zaś to zaskarżenie nie powiększyło nienawiści w Oycu, podług zwyczaiu w Kurlandyi zachowanego, onego zapieczętowawszy, ten na dniu 31. Września tegoż samego Roku 1777. do Ksiąg Pierwszey Instancyi Selburskich złożył, i ten corocznie przez Plenipotenta swego aż do Roku 1784. *inclusive* ponawiał. *Czytać manifest Nro: 8. a fol: 2. Zaświadczenie złożenia onego Nro: 8. fol: 27. Litt: D. Zaświadczenie ponawiania onego Nro 8. Fol: 31. Litt: K.*

W lat kilka potym U. Powod podziękowawszy w Woysku Pruskim, powrocił do swey Oyczyzny, a razem i Domu Oyca, od ktòrego zyskawszy na pierwsze potrzeby swoie 400. Talerów Albert: iednym w owym czasie zatrudniał się staraniem, aby nienawiść Oyca swego mògł w przywiązanie

prze-

przemienić, przecież i te ſtarania były prożne, iak naſtępnie ſkutek okazał.

Zapewniony Oyciec, że iuż oddalił pierworodnego Syna ſwego od Sukceſsyi po ſobie, y przeciął mu wſzelkie do pretenſyi Prawo, przyſtąpił do rozrządzenia Domem przez Teſtament: którego na dzień 21. Marca, Roku 1781. napiſawſzy i podpiſawſzy tak udyſponował, iż oddaliwſzy Powoda od dziedzictwa Dobr Schöèdern i Neüboru iakoby Iego pracą nabytych, według Prawa titulo primogenituræ należącego ſię, Summę onemu tylko 1600. Talerow Albert: ad complementum zupełnych 2000. przez Pismo Roku 1777. wymuſzone poſtanowioną, w tytule Sukceſſyi Oyczyſtey oſtrzegł, w przypadku zaś naruszenia takowey dyſpozycyi, upadek w przyznaney Summie z powroceniem wziętych 400. Talerów, i z prowizyą opiſał, Dobra Schöèdern w 20,000. ſtarſzemu wraz cum Armis expeditoriis, Dzbanem Srebrnym y Zegarem złotym, a Dobra Neüborn w 12000. Taler: Albert: młodſzemu Synowi z powtornego Małżeńſtwa ſpłodzonym oznaczył, oraz tych y innych ſwych Dzieci ſprzętami, Srebrem y wſzelką ruchomością podzielić dyſponował. *Czytać Nro: 1.*

Teſtament ten czyni widoczne przekonanie, iak daleko Ur: Powod od Oyca ſwego nienawidzonym był, niepodobno bowiem, iżby nieznał, że to dzieło iako przeciwko Prawu napiſane, zoſtać ſię w ſwey mocy niemoże, iak Prawo in Statutis Curlandicis miec chce §. *170. Nec ita quis teſtari poteſt, ut Iuri publico in ſuo Teſtamento praiudicet quare* &. *Bona Filiis ex Lege publica debita ad Filias transferre non debet.*

Znał Oyciec, Ur: Powoda bydź Synem pierworodnym, o ktòrym Prawo mowi Statuti Curlandici §. *109. Pater nec ius primogenituræ in Bonis primogenito adimere*, & *in ſecundo, aut tertio genitos transferre poterit, niſi ex gravi et juſta causa infirmitatis, vel magni defectus primogeniti. Więc odebrane* Prawo primogenituræ przez Teſtament, zawſze nieprawne.

Do wydziedziczenia Syna, albo iego opuszczenia w Teſtamencie potrzeba głowney przyczyny iak Statut Kurlandzki §. 168. *Pater ſine gravi et iuſta causa quæ arbitrio Iudicis definietur filios & filias in suo Teſtamento præterire aut expreſſe exhæredare non poteſt.* Oyciec Powoda oddalaiąc Syna od Sukceſſyi, przyczyny w Teſtamencie niewyraził, ale iey ſię tylko podobno domyślić kazał, że Powod ieſt Synem tey Matki, z ktòrą ſię Oyciec rozwiodł.

Statut Kurlandzki w §, 203. piſze, że *arma expeditoria primogenito, aut agnatto proximo, iuxta morem cuiusque loci ex defuncti hæreditate dabuntur.* A przecież te Arma za świadectwem Teſtamentu nie Primogenito, ale młodſzemu Synowi ſą oznaczone.

Lecz w przypadku, gdyby nawet niebyło Prawa wyżey przywiedzionego, tedy ſamo Prawo natury mowiłoby, za wſzyſtkiemi iednego Oyca dziecmi, że te pozoſtałym po

(2)

Oycu maiątkiem rownie dzielić się powinny. Oyciec Testamentem swoim wynalazł massy w samych Dobrach Schöedern i Neüborn (nielicząc w to ruchomości) 32000. Talerow Albert: co uczyni na polską monetę 288000. Zło: a że Oyciec Ur: Powoda miał 7. Dzieci. Więc gdyby niebyło Praw Primogenitur y innych mowiących za Powodem, tedy na każde z tych 7. Dzieci: a razem y na Powoda przypadałoby z samych Dobr przeszło po 41000. a iakże teraz wyznaczone dla Powoda titulo Sortis paternæ 2000. Talerow Albert: czyli Złł: Pol: 18000. pogodzić można z słusznością? *Co* taki Testament y rozdział maiątku znaczyć może? ktòrego Prawo Kraiowe a nawet y Prawo natury niecierpi.

Czas następny nieodmienił przecież Oyca od przedsięwzięcia, owszem w zamiarze większego zapewnienia powtornego Małżeństwa Dzieci, przy Sukcessyi na Syna pierwszego Małżeństwa z Prawa przypadaiącey, gdy Ur: Powod chciał mieć od Oyca swego do Summy legowaney Plettenbergowskiey odebrane papiery, w celu przeyrzenia się w nich, znowu nowy lubo tylko ręczny wymogł na nim w Dobrach Schöedern dnia 4. Junii Roku 1782. Kwit przez siebie ułożony, a Synowi do podpisu podany, ktòry nietylko zakwitowanie z oddanych Papierow ale y wszelkich pretensyi do Oyca bydź mogących w sobie obeymuie. *Czytać Nro: 8. Folio 33. Lit: L.*

Jeszcze i tu niekoniec na czynnościach Oyca pokrzywdzaiących Syna. Zasłyszał Oyciec o prawney przez Syna uczynioney pilności, upatrzył moment, w ktòrym ieszcze raz zapewnić się należało, y uczynioną pilność obrazić. Stało się, że Ur: Powoda w Mitawie dnia 3. Iulii Roku tegoż samego 1782. znowu do powtornego groźby, a razem y obietnice ręcznego pisma, czyli recessu przymusza, ktory iuż ułożony do podpisania onemu podaie, z zrzeczeniem się powtornym wszelkiey Sukcessyi po Oycu, y zakwitowaniem Macochy z iey Dziecmi z wszelkich iakichkolwiek pretensyi, a to dla uniknienia złorzeczenia Oycowskiego.

Sam iednak assumpt tego Pisma, czyli recessu przeświadcza, że to Dzieło było ułożone przez Oyca, nie Syna. Wyraz iego *fama volat, me infra scriptum Manifestationem iudicialem contra Patrem meum dilectum posuisse, ego vero facti istius neque recordor.* To samo dowodzi tylko domysł Oyca, stałe zaprzeczenie Syna przed Oycem, że Manifestu nieczynił, ani pamięta, a razem stanowi prawdę wymuszonego, rownie iak pierwsze Pisma recessu. *Czytać Nro: 8. Foll: 36. Lit: M.*

Te obydwa Pisma, rownie iak pierwszy, taione przez Oyca, w żadne Akta do wiadomości podane niebyły, dopiero takowe na dniu 27. Marca 1783. a pierwszy wpułtora Miesiąca po śmierci Oyca w Księgi Selburskie do oblaty podano.

Jednak Ur: Powod, nieczekaiąc onych oblaty, w kilka
Mie-

Mieſięcy tegoż ſamego Roku to ieſt: dnia 5, Grudnia iako wymuſzone maiące wiele nierzetelności, krzywdzące iego Prawa primogenituræ hæreditatis y inne, z odwołaniem ſię do poprzednich Manifeſtow i ſzczegolnym opiſaniem całey około tego czynności Oyca, przez Plenipotenta Manifeſtem zaſkarżył, y ten na wzor pierwſzego zapieczętowanym w Kancellaryi Selburſkiey dnia 12. Grudnia, 1782. złożywſzy, onego na tymże ſamym dniu w Roku 1783. ponowił. *Czytać Manifeſt Nro: 8, a Fol: 40. Lit: O. Zaświadczenie złożenia onego Nro: 8. Foli 81. Lit: P. Zaświadczenie ponowienia onego Num: 8. Folio 85. Litt. Q.*

Tak zoſtawiony nieſzczęſnemu loſowi Ur: Powod, kiedy przed tym ktoremu Natura przez udział iedney krwi z ſkrytością ſię nawet Duſzy zwierzyć ſię y zaufać kazała, ſmutne doświadczenie taić ſię onemu y chronić niewoliło.

Nakoniec Oyciec w rowney zawſze zoſtaiący ku Powodowi niechęci, na dniu 8. Lutego, 1783. ſkończył dni życia ſwoiego. Po śmierci iego Wdowa w ſpokoynym od Powoda pozoſtałych po Mężu Dobr, aż do wyiścia całego Roku zoſtawała dzierżeniu, bo za nią było Prawo mieyſcowe *In Statutis Curlandicis* §. 195. *Preterea eius Anni, in quo Maritus deceſſit, omnes fructus capiat uxor, ita tamen, ut unius anni tantum reditus ei cedant, non plures.* Toż ſamo §. *197. Reditus autem annui, in quo pars altera defuncta eſt, penes Superſtitem remanebunt, neq diviſio, niſi poſt annum luctus finitum fiat.*

Ze zaś Ur: Powod znał z Prawa natury y Kurlandzkiego, iż on będąc Synem, a ieſzcze pierworodnym zmarłego Oyca, a przeto Sukceſſorem, do pozoſtałego po nim maiątku, od ktorey go żadne nieoddaliły Prawa, podał naſamprzod Supplikę dnia 10, Junii, 1784. do Regencyi Xięſtwa Kurlandyi, y Semigalii w niebytności na tenczas Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia, proſząc o wſpołpoſiadanie czyli Kompoſſeſſyą z innemi Sukceſsorami Dobr Schöedern y Neüborn a to w czaſie trwaiącey nad małoletniemi opieki, bo Ur: a Ropp dopiero dnia 1. Julii, zaś Ur: Wietinghoff dnia 26, Julii 1784. uczynli od niey receſſa za świadectwem ſameyże ſtrony, ktòra okoliczność ieſt pierwſzą Kategoryą Sprawy teraźnieyſzey, y obiektem u ſtrony *Czytać Statum Causæ ſtrony Nro: 12. Folio 4 & 5. §. Tenże.*

Pozoſtała po Oycu U. Powoda Wdowa, po zawarciu powtornego ślubu Małżeńſtwa z Ur; Fryderykiem Alexandrem a Brüncken Kapitanem teraz Wſpoł pozwanym, chciała przeſzkodzić temu żądaniu, podała imieniem dzieci ſwoich do teyże Regencyi Memoryał, ale ten iako naſtaiący na Prawo Sukceſsyi Powodowi ſłużące y należną Iemu z Prawa Kompoſſeſſyą ſłuchanym niebył, owſzem Regencya na dniu 18. Auguſti 1784. wydała Mandat do Ur: Barona a Knigge Staroſty wyżſzego Selburſkiego, aby ten wydawſzy z terminem obwieſzczenie, Ur: Powoda do wſpol-

ney posseffyi Dobr Schöèdern y Neuborn y innego dziedzictwa Oycowskiego aż do zakończenia Sprawy pryncypalney wyprowadził. *Czytać Nro: 13*

Że zaś UUr: a Ropp y Wietinghoff dawniey przydani małoletnim Opiekunowie od opieki poczynili Recessa, taż Regencya UUr: a Schlippenbach Starostę y a Foélkersamb Dziedzica Dobr Rautensse wyznaczywszy szczególnym Instrumentem dnia 2,8bris 1784. wyszłym za Opiekunow dla małoletnich, onym zwykły z Prawa dozor przy wprowadzeniu w Kompossessyą Ur. Powoda zaleciła. *Nro: 14.*

Nadszedł Termin Jmmissyi do Dobr Ur: Powoda przez Starostę Selburskiego, za popredzaiącym obwieszczeniem wyznaczony dnia 7. 8bris 1784. Roku, na którym stanęli wyznaczeni Opiekunowie z wyznaniem, że Mandatowi Regencyi są posłusznemi, że zaś opisanego Stanu Substancyi oddanego sobie nie maią, a przeto w poznanie sprawy wniść dokładnie niemogą, z tym wszystkim Sędziemu Immissyą do Dobr na mocy Mandatu jak nayslusznicy czynić dozwalaią. *Czytać Nro: 15. Fol: 1. & 3.*

Ta powolność Opiekunow przeświadczonych o Prawie, niepodobała się stronie pozwaney, ktora z cudzego chcącą zyskiwać Dobra, na oddalenie immissyi przełożyła, że wprzod trzeba załatwić wątpliwość z kontraktu arendownego Ur: a Brüncken Kapitanowi służącego na całe Dobra Schöèdern, że trzeba odebrać wprzod kalkulacyą z opieki od przeszłych Opiekunow, a dopiero rezolucya immissyi następować powinną, lecz Sędzia, niemaiąc mocy wchodzić w poznanie uczynionych exkursyi Mandatem sobie daney, odrzucił one Ur: Powodą na dniu 9. 8bris 1784. Roku w Kompossessyą Dobr Schöèdern czyli siodmey ich części innego dziedzictwa Oycowskiego aż do zakończenia Sprawy pryncypalney wprowadził, zaś Kwit około tego wprowadzenia do Kompossessyi przez Ur: Powoda do Talerow Albert: 969. y Szostakow Sześć wyłożony i podany, do Taler: 785. zmoderował, tę z massy do potrącenia ostrzegł y Appelacyi, gdy się wprzod zadosyć stanie Dekretowi, dopuścił. *Czytać Nro: 16.*

Podobnaż stała się exekucya w Dobrach Neuborn. Opiekunowie małoletnich w Dobrach Schöèdern będąc tam na mieyscu oświedczyli dnia 12. 8bris, 1784. iż rowney do Dobr Neüborn Ur. Powodowi pozwalamy intromissyi. *Czytać Nro: 15. Fol: 4.* Przeto Sędzia niemaiąc wzbranianey sobie exekucyi Mandatu Dobra Neuborn dnia 15. 8bris 1784. roku, w rowną Kompossessyą do za kończenia Sprawy pryncypalney podał Ur Powodowi koszta przez niego do Talerow 550. Szostakow 2. podane do Talerow Albert. 350. y Szostakow 6. zmoderował, onych zapłacenie z Massy ostrzegł, y podobnież Appellacyi gdy się wprzod zadosyć stanie Dekretowi dopuścił. *Czytać Nro: 17.*

We dwa Miesiące po tey Jmmissyi Ur: Powoda, przydani Opiekunowie UU. Schlippenbach i Foélkiersamb udali

się do Regencyi z przełożeniem uwolnienia siebie od włożoney na nich Opieki, Regencya odpowiadaiąc ich prozbie onych osobnemi instrumentami dnia 14. Grudnia R. 1784. zaszłemi uwolniła *Nro: 18. & 19.*

Dowiedziawszy się o tym Matka małoletnich, przedsięwzięła w Prawie Opieki mocnieyszy dla Ur: Powoda znaleść odpor, udała się przez Męża swego do Regencyi, od ktorey upragnioną dla siebie dnia 11. Lutego 1785. otrzymała opiekę *Nro. 20.*

Będąc Prawem Opieki upoważniona, doczekała się następnie Sprawy in Judicio Apellationis, tak o immissyą Ur: Powoda do Dobr Schöédern i Nieuborn, iako i o kosztatam wprowadzone.

W tym Sądzie podobało się Stronie Pozwaney w zamiarze naganienia immissyi szczegulniey stawać z Działem poprzednie zaszłym brakiem Opiekunów i Ofiarowaną Ur: Powodowi ugodą, że go dobrowolnie w Kompossessyą Dobr przypuścić była gotowa, że zaś Sąd Appelationis znał to z Prawa, że dział między dwoma, na szkodę trzeciego uczyniony, wiązać onego niemoże, gdy razem miał dowiedziono Sobie, że wyznaczeni Opiekunowie przytomnemi i czynnemi na gruncie przy immissyi znaydowali się, że ugoda ofiarowaney na gruncie przy dziele sądowym dobrowolney Kompossessyi, nie przez Opiekunow, ani Matkę Dzieci swoich, ale tylko przez Męża oney niemaiącego, od niey Plenipotencyi, ani zareczenia de rato i to wczasie ukończenia Dzieła Sądu exekutoryalnego była czyniona i koszt w proporcyi do nadgrodzenia ostrzeżony został, dlatego na dniu 31. Marca 1787. Roku ferował Dekret w słowach = powszem w nadgrodę sprawionego Ur: Powodowi kosztu stronę Pozwaną na 100. Zł: Albert: ukarało. *Czytać Nro 21.*

Zwyczaiem zawsze uzywanym w Kurlandyi na Prawie pospolitym gruntuiącym się, że Strona rozumieiąca się bydź uciążoną Dekretem na następuiącą Sądów tamteyszych Kadencyą, winna iest przypozwać przeciwną sobie stronę do tegoż Sądu, pro impetrandis Apostolis, czyli o dopuszczenie Appellacyi, a to pod upadkiem żądania oney na potym, tym czasem stronie na przypadaiącą tam Kadencyą niepodobało się dopełnić tey formalności Processu, i przeto za przypadnięciem Sprawy, oney powiedziano Dekretem dnia 5 Junii 1787. zapadłym, iż dla niewydanego na Kadencyą Pozwu, Appllatio interposita pro deserta declaratur, & causa delata *Czytać Nro 21 a fol. 9.*

Więc via gravaminis tę Kategoryą z innemi następnemi stronami Pozwana Przez Mandat do Sądu W. K. Moi Pana Mego Miłościwego wyprowadzić postarała się, i tu kończy się opis tey Kategoryi w Sądach Kurlandzkich załatwiony. Następnie druga z okazyi Summy przez Dziada Powodowi legowaney.

Dowod legacyi Summy 6000. Talerów Albert: dla Ur: Powoda iuż powyżey nastąpił, teraz tylko wypada usprawiedliwienie exekutoryalnego Processu.

Jeſzcze za życia Oyca Ur: Powod Zwyczaiemna Prawie Kurlandzkim ugruntowanym wydał dnia 12. Grudnia 1782. Poſtularium judicale terminem Kurlandzkim reſignatio judicialis zwane, Oycu ſwoiemu przez Woźnego dnia 18. Grudnia 1782. Roku we Dworze Schoedern położono, o zapłacenie 6000. Talerów Albert: wraz z Prowizyą a tempore Maiorennitatis Powoda i powrócenie Dzbana Srebrnego i Pierścienia ſygnetowego ſpoſobem darowizny przez Dziada dla ſiebie darowanych, a przez Oyca odebranych na Termin naſtępuiącego Swiętego Jana. *Czytać Nomero* 22.

Smierć Oyca dnia 8. Lutego 1783. naſtąpiona, przerwała uſkutecznienie powyżſzego Poſtulatoryum, przeto, dnia 14. Liſtopada 1783. Roku powtórne o toż ſamo wydał Poſtulatorium judicale z Terminem zapłacenia, i powrócenia na S. Jan Roku 1784. tak pozoſtałey Wdowie i Sukcesſorom, iako i ich Opiekunom ſądownie przydanym UUr: Ferdynandowi a Ropp i Alexandrowi a Vinctinhoff przez Woźnego dnia 20. Grudnia Roku 1783. we Dworze Schoedern położone, *Czytać* Nro 23.

Na Terminie in Poſtulatorio oznaczonym, nieuczyniono zadoſyć, Ur: Powod z mocy Prawa udał ſię do Regencyi z żądaniem podania ſobie w tey Summie wraz z Prowizyą części Dobr Oyczyſtych.

Urodzona a Brüncken Matka małoletnich, będąc w prawie Opieki od Regencyi Sobie nadanym, użyła kroków ſprzeciwienia ſię temu żądaniu. Regencya znalazłſzy z tey legacyi Summę 2233. Talerów Albert: przez Oyca Powoda w Roku 1765 iako wyżey odebraną, w tey iako in liquido będącey wraz z Prowizyą i koſztami przez Rezolucyą ſwoią dnia 18. Lutego 1786. Roku uznała wolną dla Powoda do części Dobr Oycowſkich Jntromiſsyą, zaś względem reſztuiącey ex Legato ſummy, punkt ten do Sądu Ordynaryinego odeſłała *Czytać* Nro 24.

I ſtoſownie do tey Rezolucyi Regencya tegoż dnia Miśſiąca i Roku za przełożeniem obuſtronnym wydała Mandat do Ur: ab Howen Podſędka Selburſkiego, aby ten za wydaniem z Terminem Wdowie obwieſzczeniem wraz z Sekretarzem Serburſkim Ur: Powoda do części Dobr w Summie 2233. Talerów Albert: wraz z Prowizyą i wydatkami podług przepiſu Decyzyi Kommiſsarſkiey 1717. Roku rzeczywiście intromittował, *Czytać* Nro 25.

Matka mało-letnich ufaiąc w przebaczenie płci ſwoiey iako mniey Prawa wiadomey, ieſzcze nieprzeſtała na rezolucyi i Mandacie. Nowe znowu dnia 17. Marca i 12 Maia 1786. Roku do JW. Xięcia podała Suppliki, z przełożeniem, że Rezolucya i Mandat Regencyi, niezgadza ſię z prośbą Ur. Powoda, bo ten, nie o 2233. ale o 6000. Talerów Albert: czynił że mu dozwala od tey Summy odtrącać z Arendy Prowizyą, i oney pewność zabeſpieczyć, aby tylko niebrał do części Dobr Tradycyi, nareście ſkłada Zaświadczenie Schmita Sekretarza traktuiącego imieniem Wdowy

z Ur:

rendzie odrzůcono, zaś wydatki Prawne przez podwoyny Sądu ziazd z okazyi Opiekunki powiękſzone, i w Summie 1788. Talerow Albert: podane, do 1158. Taler: Albert: zmoderowane, wczaſie Prawem przepiſanym zapłacić każano, i Appllacyą przez Opiekunkę ad Judicium Appellationis założoney, za poprzedzaiącą w przod ſatisfakcyą Dekretowi, dopuſzczono. *Nro 33.*

Urodzona Opiekunka obowiązana zadoſyć uczynić poprzedniczemu dekretowi, gdy ani na Terminie, ani po upłynieniu iego, przyſądzonych koſztów niezapłaciła, dała przynaymniey Ur: Powodowi nato zezwalaiącemu dnia 18. Września Roku 1787. Skrypt na Summę 1224.⅜ Talerów Albert: z obowiązkiem zapłacenia iey na Termin naſtępuiącego S. Jana, a to pod rygorem exekucyi oney z Prowizyą i wydatkami absq; monitorio, i tę na Dobrach wſzelkich ruchomych i nieruchomych zabespieczyła *Nro 34.*

Sprawa zaś w tey Kategoryi o ważność powyżſzego Dekretu drogą dopuſzczoney Appellacyi, przez Opiekunkę ad Judicium Appellationis wyprowadzona, dotąd w tymże Sądzie zoſtaie bez oſtateczney rezolucyi, i tylko od przydanych mało letnich Opiekunow uczyniona ieſt w tymże Sądzie Inſtancya uſprawiedliwiaiąca potrzebę dopuſzczoney Appellacyi, lecz Appellacya żadna od tego Sądu w tey Kategoryi do Sądu Nayiaśnieyſzego nie naſtąpiła. Co dowodzi urzędowne zaświadczenie Proto Sekretarza dnia 8. Lutego 1791. dane *Czytać Nro 35.*

Podobało ſię iednak ſtronie lubo nieprawnie i nieprzyzwoicie też Kategorye Mandatami do Sądu Nayiaśnieyſzego wydanemi obiąć iey decyzyą in Judicio Appellatorio nierezolwowane nieprawie naganiać a co więcey otrzymaną Roku 1788. w Sądzie Nayiaśnieyſzym na Ur: Powodzie Kondemnatą exekucyi oney względem Summy za łożone koszta przyznaney, gwałtownie tamować, co niżey, w ſzczegulności uſprawiedliwiono będzie; i natym koniec opiſu trzeciey Kategoryi.

Naſtępuie teraz uſprawiedliwienie czwartey Kategoryi względem nakazaney przedaży ruchomego maiątku po Oycu Ur: Powoda pozoſtałego.

Dowiedziono wyżey z Prawa Kurlandzkiego, że Zapis Teſtamentem maiątku ruchomego Dzieciom powtornego Małżeńſtwa z opiſem U. Powoda ieſt żadnym. Dowiedziono i to z Prawa, że Arma expeditoria, młodſzemu Synowi Teſtamentem legowane, do ſamego tylko pierworodnego Syna iakim ieſt Powod, należyć powinny. Ani mu ieſt na przeſzkodzie wymuſzony przez Oyca od Sukceſsyi kieſzonkowy reces, bo ten gdyby też nawet przed Urzędownemi naſtąpił Kſięgami, ſkoro wymuſzony, nić nieſtanowi.

Ale to ieſt prawdą przez ſamę Stronę w iey głoſie przywiedzioną, że Ur: Powod ſtał ſię właścicielem, i Komposeſſorem nietylko Dobr Schöedern i Neüborn, lecz i całego maiątku po Oycu pozoſtałego.

Prawo in Statutis Curlandicis 1617. Roku §. 72. pisze, w słowach. = *Tutores res Pupillorum suorum, quae servanda servari non possunt distrahere & quotannis rationes suas conferre tenebuntur.*

Znał Ur: Powod, że ruchomości po Oycu pozostałe (wyiąwszy te, ktore do gospodarstwa w Dobrach Schöédern i Neuborn ściągaią się) Prawem własności do siebie i małoletnich należące, iedne są, ktore podpadaią zepsuciu, inne lubo takiemi nie są, lecz z pierwszemi szczególnego potrzebuią dozoru i kosztu na konserwacyą onych, a te wszystkie żadnego nieprzynoszą użytku, podał Supplikę do Regencyi z prożbą, aby te ruchomości, wyiąwszy do gospodarstwa i Arma expeditoria przez Publiczną Aukcyą przedanemi być mogły.

Ta sprawiedliwa prożba maiąca w celu użytek wszystkich Konsukcessorow znalazła w Regencyi zastanowienie, za poprzedzaiącym oboiey Strony przełożeniem, zaszła Rezolucya dnia 25. Lutego 1786. Roku uznaiąca potrzebę przedaży Massy ruchomey po Oycu Powoda pozostałey z o znaczeniem Terminu i mieysca przez publiczną Aukcyą (wyiąwszy rzeczy do gospodarstwa w Dobrach Schöédern i Neuborn należące, oraz Arma expeditoria) Summa zaś z tey przedaży wypływaiąca, aby na użytek Sukcessorów w pewnym mieyscu z Prowizyi lokowaną została *Nro 36.*

Stosowny zaraz do tey Rezolucyi wyszedł Mandat od Regencyi przez woźnego Ur: Opiekunce dnia 13. Marca Roku 1786. w Dobrach Lowiden położony, nakazuiący iey przedaż przez Aukcyą pomienionych ruchomości, i lokacyi za przedaż Jch Summy z Prowizyi, za poprzednią umową o czasie i mieyscu Aukcyi, *Numero 37. folio 13. Litera A.*

Było staraniem Ur: Opiekunki wstrzymać exekucyą tey Rezolucyi, przekładała Regencyi swoie przyczyny, lecz te proźnemi znalezione oddalonemi zostały owszem powtorna z poprzedzaiącyh oboiey Strony przełożeń, zaszła dnia 3. Kwietnia 1787. Roku rezolucya, przez Woźnego dnia 11. Kwietnia Roku 1787. w Dobrach Lowiden Opiekunce położona, przez ktorą gdy żaden z Dziedziców do realnego ruchomości działu cisnionym bydź nie może, gdy spory między Konsukcessorami wszczęte, czynią w przyśpieszeniu Dziełu przewłokę, a zamiast użytku, straty, i kosztów z dozoru ruchomości spodziewać się należy, utwierdzono powyższą rezolucyą, Opiekunce pod karami nieposłuszeństwa nadgrody kosztow i szkód, w 6. tygodniach umowić się o mieyscu Aukcyi, i tam ruchomości sprowadzić nakazano. *Nro 37. fol: 16. Lite: B.*

Tymczasem rok minął od naypierwszey rezolucyi, zaszły i następne, ale to wszystko nie zniewoliło Opiekonki, tak dalece, że Powod był przymuszony podać dnia 18. Junii 1787. Roku do Regencyi Memoryał, z prożbą wyznaczenia Podłedka Selbę z Sekretarzem do przedaży ruchomości, a Opiekunka aby o kary za zuchwałe nie posłuszeństwo od Fiskalnego do Sądu pozwaną być mogła *Nro 37. fol: 5.*

z Ur: Powodem, który oświadczyć miał, iż pewności nieupatruie, a fkryptem ręcznym kontentować fię niebędzie, i przeto żądała wftrzymania exekucyi per monitorium, i zalecenia Podfędkowi Selburfkiemu, aby Powoda do przeftania na opłaceniu Prowizyi obowiązał *Numeris 26. & 27.*

Te oświadczenia były to tylko bawidła na uludzenie Powoda, a których pewność była tylko momentalna, ofiara Prowizyi nieprzecina pieni, która corocznie naftępować by mogła, tymbardziey, gdy Arenda do czafu wyiścia Kontraktu zakończyła by razem wytrącanie fobie należney Prowizyi, ile gdy fzło nietylko o Kapitał, ale i o Prowizyą ad alterum tantum wynofzącą. Przyczyna zaś, że Powod nie o 2233. ale o 6000. Talerów czynił, była dla Regencyi niczym, bo kto żąda wiele, w tey wielości żąda i mało; więc ani monitorium dane bydź niemogło, ani Lift do Podfędka Selburfkiego z inną od Mandatu rezolucyą, bo ich zabrania Prawo Kurlandzkie *Decifionum Commifforialium 1717. ad defiderium 13.* in Verbis = *Quoties itaq; fervato Proceffus executivi ordine Mandatum executoriale extraditum fuerit, Mandatum contra illud a Debitore obtentum nullius efto valoris, fed tam impetrans quam Judex executionis fi eiusmodi Mandato obtemperet, pœnis in Legibus expreffis irremiffibiliter fubiciatur.*

Nakoniec nadfzedł Termin z o bwiefzczenia dnia 24. Maia 1786. Roku, na którym Sąd wykonywaiący, Kapitał z Prowizyą ad alterum tantum wynofić maiącą z wydatkami zmoderowanemi obrachowawfzy, znalazł ogulną Summę 4375. Talerów Albelt: i w proporcyi tey Summy podał Ur: Powodowi część Dobr Schöedern z gruntami przez Poddanych w Dziele wyfzczegulnionych ofiadłemi. *Czytać Nro 28.*

Pozwana teraz Strona zdawała fię na tym Dekrecie Tradycyi zupełnie przeftać, przecież naftępnie dnia 26. Marca 1786. założyła ad Judicium Appellationis extraordynaryiną Appellacyą, z przyczyny, iakoby przy Dziele tradycyinym niezanotowaney. *Nro 29.*

Z tey Appellacyi przypadła fprawa in Judicio Appellationis dnia 31. Marca 1787 Roku, przy którey powyżfzą Tradycyą na naftępuiących przyczynach obrazić ftarano fię, to ieft, że ofiarowaną ugodę odrzucono, że grunta orne Gromadzkie wraz z nieornemi do Dworu należącemi podano w pofsefsyą, i że Prawo Arendowne za Kontraktem ieft narufzone. Sąd maiąc dowiedziono fobie, że ofiarowana Ugoda przez trzecią Ofobę niemaiącą do tego od Opiekunki Plenipotencyi czyniona, że przy tey Ugodzie, ani zapłacenia Summy, ani oney pewnego fundufzu, lub pofseffyi zaftawney nie ofiarowano, że Prawo Kurlandzkie grunta orne razem z nieornemi Pofsefsorom tradycyinym podawać każe, że Arenda za Kontraktem, pofsefsyi tradycyiney uftępować powinna. Więc Dekret = bene judicatum, male Appellatum. A w nadgrodę kofztów upornie fprawionych na 100. Złotych Albert: ukarano. *Czytać Nro 30.*

(D)

Niezdało ſię przeſtać ſtronie Pozwaney na tym Dekrecie, założyła od niego dnia 7. Kwietnia 1787. Roku Appellacyą, lecz podług Prawa i żwyczaiu Kurlandzkiego, niedoſyć natym, bo potrżeba do tego wydać Pozew Sronie, na naſtępuiącą Kadencyą pro impetrandis Apoſtolis, nie uczyniono tego, przeto, gdy na drugiey Kadencyi w tey mierze przypadła ſprawa dnia 5. Junii 1787. Roku oſądzono z braku Pozwu = Appllatio interpoſita pro deſerta declaratur, & cauſa deleta *Czytać Nro 31.*

Że zaś Appellacyą przecięto, udano ſię tak, iak w pierwſzey Kategoryi ad Viam gravaminis przez wydany Mandat do Sądu Nayiaśnieyſzego, i na tym końcu opiſanego Proceſsu w tey Kategoryi naſtępuie trzecia z okazyi Arendy przez Ur: Powoda Dobr Schóédern.

Ur: Powod ani przywięzuie wiary do wielości Summy Arendowney przez Ur: Oyczyma z Dobr Schóédern przedtym opłaconey, ani onę nagania. Zna to tylko, że te Dobra od Ur: a Brüncken Kapitana po Dekrecie Immisſionis ſiebie pomienionych Dobr za Summę roczną 1300. Talerów Albert: zaarendował, że ma ſobie, w Komposſeſsyą do czaſu ſkończenia Sprawy pryncypalney daną ſiodmą Część tych Dobr, powtore, że Część tych Dobr w Summie 4375. Talerów Albert: Prawem Tradycyi ieſt mu podana, przecie wypadły ſprzeczki gruntowe między Opiekonką, Ur: Powodem, i Poddanemi Dobr Schóédern zachodzące, co wſzyſtko potrzebowało na gruncie Sądu, tak dla oddziału Summy arendowney od części Dobr Schóédern zatradowaney, iako i dla załatwienia ſporów; Więc Regencya na prożbę Ur: Powoda wydała dnia 8. Kwietnia 1786. Roku Mandat do Ur: a Knigge Staroſty więkſzego Selburſkiego, aby on za poprzedzaiącym z oznaczeniem Terminu obwieſzczeniem z Sekretarzem Selburſkim do Dobr Schóédern ziechał, i tam z przybranemi z oboiey ſtrony Mężami, ſkargi wſzelkie załatwił, koſzta podług Prawa oznaczył, i podług przepiſu Praw Kraiowych poſtąpił *Czytać Nro 32.*

W ieſieni tegoż ſamego Roku na Terminie z obwieſzczenia przypadłym, ſprowadzony zoſtał Sąd w Komplecie na grunt wyznaczony, lecz ten na prożbę Opiekunki obiecuiącey nadzieie zgody, wſtrzymał dzieło ſwoie do dnia 30. Maia 1787. Roku: oświadczona nadzieia zgody ſpełzła, Termin z odwołania przypadł, na którym Judicium Arendæ po zaſzłey indagacyi i Jnkwizycyi, uznało, po odtrąconey części tradycyiney płacić Arendy 930.½ Talerów Albert: i za czas przeſzły zapłacone 108. Talerów ſobie potrącić, że Proboſzczowi należność Ur: Powod opłacić ma deklarowano, za gunty z Litwy ſpowadzone, koſzt onemu powrocić kazano, Pretenſye wydatków na Naiemników odrzucono, od zoſtawienia na gruncie kamieni młyńſkich Powoda uwolniono, reparacyą Domów ſzarwarkami odbywać kazano, żądanie kar za ſprzeciwienie ſię w Aren-

Jakož dnia 28. Junii 1787. Roku Regencya wydała Mandat do Ur: ab Hoven Podsędka Selb: aby ten za poprzedzaiącym z oznaczeniem Terminu obwieszczeniem, na grunt, z Sekretarzem ziechał, rzeczy Jnwentarzem spisane (wyiąwszy Gospodarskie y Arma expeditoria:) Opiekunce, iey kosztem na mieysce Aukcyi sprowadzić kazał, one przedał, y wyłożone koszta Powodowi przysądził. *Nro*; 37. *Foli*: 1.

Podsędek Selburski, iako wyznaczony Sędzia w uskutecznieniu Regencyi Mandatu dnia 6. Września 1587. roku posłał Ur: Opiekunce obwieszczenie przedaży rzeczy w Lowiden z oznaczeniem Terminu dnia 8. Pazdziernika, które przez Woznego dnia 8. Września 1787. roku, w Lowiden położone zostało. *Nro*: 37, *Fol*: 18.

Na terminie z obwieszczenia przypadłym, Opiekunka zaniosła do Sądu Prożbę, prosząc o limitę dla braku od siebie w tey Sprawie obrońcy, co y zyskała do dnia 20. y 27 Listopada, za którą pozniey nastąpiły y drugie limity aż do 22. y 30. Wrzesnia, Roku 1788. y natym oparł się Proces przed Kodemnatą w Nayiaśnieyszym Sądzie roku 1788. otrzymaną.

Tym czasem zbliżyła się kadencya Wiosienna Sądów Kurlandzkich, na którą Ur: Powod nie mogąc mieć w Kategoryach Kommissyi y Tradycyi via gravaminis do Sądu Nayiaśnieyszego wytoczonych, wygotowanego w Języku Łacińskim Procesu, a nawet y wydanego Extraktem w Języku Niemieckim, bo ten przez Plenipotenta strony w orginałach na gruncie wziętym y zatrzymanym został, po przywołaniu Sprawy w Sądach Nayiaś: dnia 2. Junii 1788. stanął przez Plenipotenta swego z pokorną prożbą żądania kommunikacyi procesu, lecz gdy te dla brakuiących na ten czas dowodow, które teraz złożonemi zostaną. odcięta została, Ur: Powod lękaiąc się większego upadku, był przymuszony odstąpić, od Sądu, y wzdanym został.

W tym wzdaniu czyli Kondemnacie podobało się stronie podać enorme Lucrum, w ktorym ledwie, że nie śmierci na Ur: Powoda napisano Dekret, bo nayprzod pro Contumacia 1000. Tal: Albert: potym nie tylko processa o Komposseßyą y Tradycyą via gravaminis wyprowadzone, ale nawet y processa względem arendy y mobiliów do Rezolucyi Sądu Nayiaśnieyszezego, teraz wcale nie należące uchylono. Za zyskanie onych 3000. Taler: zaś za koszta prawne rowną Summą 3000. Taler: Ur: Powoda ukarano, po exekucyą y w prowadzenie na powrot małoletnich do posseßyi, iako też powrocenie kosztow na grunt odesłano *Nro*: 33.

Ta Kondemnata tak daleko bezwzględną na zwierzchność mieyscową uczyniła Stronę, iż ta zaingrossowawszy takową Kondemnatę w Księgi Selburskie, przyłączyła, oraz dnia 22: Wrześ: 1788. roku Deklaracyą na piśmie: iż gdy Exekucya processow z Arendy y mobiliow wynikaiących wstrzymaną została, oney Ur: Powodowi czynić nie dozwoli, y o to skarzyć się y czynić oświadczanie *Nro*: 39 *Fol*; 25.

Jakož naſtępnie doświadczenie uczuć dało, nie poſłuſzeńſtwo y ſprzeciwienie ſię Strony.

Gdy bowiem Ur: ab Hoven Podſędek Selburſki Mandatami Regencyi, iednym dnia 15. Julii, drugim dnia 3. Auguſti 1788. roku wyznaczony do exekucyi dla nie zapłacenia Summy za koſzta z Dekretu arendy przyſądzoney, a potym do Skryptu należney, na grunt z Sekretarzem Selburſkim, za poprzedzonym obwieſzczeniem ziechał, Ur: Opiekunka wraz z Mężem ſwoim przy okazaney Kondemnacie oppozycyą uczyniła Sądowi, y exekucyi nie dozwoliła.

To ſamo ſtało ſię przy exekucyi o ſprzedaż ruchomości na Terminie oſtatecznym z Limity dnia 22. Liſto: roku 1788. ſw Lowiden przypadłym, co dowodzą dwa Memoryały Ur: Powoda doRegencyi podane, tudzież oſobno Ur: ab Hoven Podſędka Selb iako wyznaczonego Mandatami Sędziego, z donieſieniem oppozycyi teyże Regencyi podane *Nro: 39. Foli: 11. & 19. Ibidem Foli: 3. & Nro: 40*

Ggdy zatym gwałt ſtrony przemógł kilkoletne Regencyi Mandaty, y onych exekucyą, gdy władza mieyſcowa temu bezprawiu przecież zdawała ſię ulegać, Ur: Powod udał ſię do ſzrzodka, ktorego za zwyczay ſłaby od przemocy używa. Wydał na dzień 3. Stycznia roku 1789. Stronie pozwaney do Sądu Nayiaśnieyſzego Mandat *Nro: 41mo.*

Z którego Ur: Powod z nienawidzony od Oyca, wyzuty z maiątku, Prawem natury y piſanym ſobie należnego, prześladowany od Familii uciśniony dzielno ſtrony przemocą, Naygłębſze u Tronu, W. K. Mci P. N. Miłościwego składaprożby.

C O N C L U S I O

Condemnatione ex parte Generoſor: a Brüncken in Iudiciis Ducatuum Curlandiæ & Semigalliæ Sereniſsimæ Maieſtatis Veſtræ die 2. Junii, Anno 1688. nulliter ſuper actore obtenta, ſine pænis caſſata, Jn negotio adpræsens Prinpali respectu Compoſſeſsionis Subſtantiæ Paternæ & Traditionis partis Bonorum Schöèdern in admiſſibili nec proſequibili Appelatione adinventa, ſtandum in his punctis per omnia Decretis Primæ & ſecundæ Jnſtantiarum totique Proceſſui adinveniri, pro indebita & illegali Proſecutione Cauſæ poenas extendi. Jam vero Cathegoriis reſpectu Arendæ Bonorum Schöèdern, & venditionis Mobilium cauſam hanc tanquam in Judicio appellationis non iudicatam, non ſubeſse Iudicio præſenti declarari imo pro provocatione actoris ad Iudicium Sereniſſimæ Maieſtatis Veſtræ, ommiſsa Prima & intermedia Inſtantia, pænis ad præſcriptum Legum Curlandicarum, mulctari. Pro oppoſitionibus per Actores circa tentatam Executionem venditionis rerum & ſolutionis Summæ, ex Decreto arendæ pululantis, frivole ſupraſcripta Condemnatione peractis, pænas extendi, damna & Litis expenſas refundi iniungi.

Przy-

PRZYCZYNY KONKLUZYI.

Już dowiedziona została w początkowym głosie niechęć oyca ku powodowi, która i iego nieszczęścia i pieni teraźnieyszey iest płodem. Ani potrzeba na dowod tey prawdy licznieysze w tym mieyscu zbierać dowody, bo ta okoliczność nie iest obiektem teraźnieyszey Sprawy, raczey tylko niektóremi dowodami wsparta dla tego została, aby Sąd Nayiaśnieyszy mógł iaśniey poznać sprawiedliwą czynność Regencyi i Sądu, a razem przekonanym został o pieni, którą mnożyć Stronie pozwaney podoba się.

Szczególnym i naypierwszym iest obiektem u Strony Immissyą w Kompossessyą, czyli wprowadzenie Powoda do wspolney possessyi maiątku po oycu pozostałego aż do zakończenia Sprawy pryncypalney.

Lubo iasno dowiedziono w początkowym głosie, że Urodzony Powod z Prawa Natury i pisanego nie przestał być Sukcessorem do maiątku oyca swego, że mu Prawo *Primogenituræ* zawsze służyć powinno, że wymuszony *ex metu reverentiali* kieszonkowy Recess natychmiast urzędownie skarzony, nie obraził bynaymniey Prawa jemu służącego, że nakoniec Testament przez oyca przeciwko wszelkiemu Prawu uczyniony nic znaczyć nie może, z tym wszystkim gdy o te okoliczności Sprawa w Sądzie Selburskim toczy się. Więc dosyć mu będzie na tym okazać w Sądzie Nayiaśnieyszym, iż zawsze iest Sukcessorem do maiątku pozostałego po oycu.

Sukcessya podług Prawa Kurlandzkiego różnie przypada na dzieci. Synowie biorą trzy części pozostałego po oycu maiątku, Corki tylko czwartą tak iak i w Prawie Koronnym.

Pierworodny Syn titulo *Primogenituræ* bierze zawsze Dobra stoiące, z nich tylko Braci młodszych i Siostry spłaca iak Statut Kurlandzki 1617. *w* § .*179. Curiæ autem in eam divisionem non computabuntur sed Primogenito cederit, qui & ipse Bona immobilia retinere ac Fratribus & Sororibus de suis portionibus satisfacere debet.*

W tym stopniu przywiedzionego Prawa Urodzony Powod stawia się, bądź Sukcessorem Pierworodnym, czego Strona zaprzecza, bądź Sukcessorem z innemi do Sukcessyi wspolnym, na co rownie Strona niepozwala, bądz na moment Sukcessorem tylko do Summy 1600. Taler: Albertt: z owego wymuszonego Recessu wypływaiącey na Dobrach oyczystych zostaiącey, na co Strona chętnie pozwala. Z tym wszystkim Urodzony Powod w iakimkolwiek bądź stopniu Sukcessyi, zawsze iest Sukcessorem.

Prawo *in Statutis Curlandiæ* 1617. pisze w §. 180. *Quamdiu autem (Primogenitus) satisfacere non poterit tam Fratribusquam Sororibus, ius retentionis in Bonis Paternis vel Maternis integrum erit, & alimenta in Fratres & Sorores facta conferri non debent.*

 Z przy-

Z przywiedzionego Prawa iawny dowod, że Ur. Powod w iakimkolwiek ſtopniu Sukceſſor, zawſze ma *ius retentionis* w Dobrach oyczyſtych, czyli Kompoſſeſſyą dopoki z nich ſpłaconym nie ieſt.

Będąc w Sukceſſyi w iakimkolwiek ſtopniu ſobie należney z mocy Prawa Poſſeſſorem użytkuiącym, z iey poſſeſſyi bez obrażenia przywiedzionego Prawa wyzutym być niemogł.

Skutek przecież nauczył, że ſię przeciwko przywiedzionemu Prawu ſtało, bo powyſzłym Roku po śmierci oyca i użytku z Dòbr oyczyſtych, który podług przywiedzionego po wyżey Prawa do wdowy należał, dalſza poſſeſſya i użytek po ſkończonym Roku z Dòbr oyczyſtych iuż nie własnością wdowy, ale Konſukceſſorow ſtał ſię. Statut Kurlandzki 1617. Roku w §. 195. *Prætera eius anni in quo maritus deceſſit, omnes fructus capiat Uxor, ita tamen ut unius anni tantum reditus ei cedant, non plures.* Więc iako Sukceſſor nie poſiadaiąc ani użytkuiąc z Dóbr był z nich wyzuty, co podług Kurlandzkiego Prawa oznacza ſpolium.

To bezprawie do opiſow Prawa zwrócić należało, to ieſt; żądać *reſtitutionem in Bona* przez podaną do J. W. Xięcia Supplikę, iak Prawo Kurlandzkie *Deciſionum Commiſſorialium* miec chce *ad deſiderium* 14. Art: 2. *Is vero qui hoc modo ſe ſpoliatum eſſe prætendet, Illuſtriſſimum Ducem intra Annum per literas Supplices adibit & in Iisdem quamdiu præter propter in quieta poſſeſſione fuerit, & quo tempore, item quando & qua ratione deiectus ſit; remonſtrabit, mandatumque reſtitutorium ad Capitaneum Majorem ſub cujus Jurisdictione ſpolium commiſſum fuerit, rogabit.*

To Prawo w Oſobie Ur. Powoda dopełnione zoſtało. Był Poſſeſſorem w iakimkolwiek bądź ſtopniu Dóbr oyczyſtych, po wyiściu Roku po śmierci oyca, z którego matce użytek należał, Konſukceſſorowie poſiadać i użytkować onemu z Dóbr oyczyſtych nie dozwolili, podał Memoryał do Regencyi w niebytności JW. Xięcia o immiſſyą w Dobra w czaſie Roku, to ieſt dnia 10. Junii 1784. iak świadczy *Status Cauſæ* Strony *Nro. 12. fol. 4. §. tenże*, który dopiero po śmierci oyca dla Konſukceſſorow dnia 8. Lutego 1784 zaczął ſię, bo lubo oyciec umarł dnia 8. Lutego 1783. ale użytek z pierwſzego Roku podług Prawa do ſamey wdowy należał, proſił o mandat do Staroſty mieyſcowego, bo ſkutek okazał, gdy wyſzedł.

Toż ſamo Pawo tamże napiſało w Art: 3. *Si itaque ex circumſtantiis in Supplica expreſſis ſpolium prædicto modo commiſſum eſſe patet, Illuſtriſſimus Dux illico Mandatum reſtitutorium clauſulis debitis munitum ad Capitaneum majorem loci extradet, qui Capitaneus major, tradito ſibi ab impetrante ejusmodi Mandato, ſpoliatori prætenſo terminum adminimum 4. Septimanarum a tempore inſinuationis præfigere, & mediantibus literis innotescentialibus notificare tenebitur, in quo termino ad locum commiſſi ſpolii deſcendet, fundataque Jurisdictione ſpoliatum ad deducendum terminum probandamque poſſeſſionem & deiecti-*

jectionem admittet, & hoc facto non attenta ordinaria vel extraordinaria appellatione aut ullis subterfugiis sub Pœna per Laudum publicum sancita, restitutionem decernet, impetrantem statim in pristinam suam possessionem restituat, spoliatoremque in omnes expensas causatas cum fructibus perceptis & percipiendis ab impetrante consignandis & a Capitaneo majore moderandis intra spatium Sex Septimanarum sub Pœna paratæ Executionis solvendas & reddendas condemnabit.

Te wszystkie punkta pomienionego Prawa zupełnie w Sprawie wprowadzenia Ur. Powoda do wspoł-posiadania Dobr oyczystych dopełnionemi zostały, bo wydany iest Mandat od Regencyi do Ur. Starosty wyższego Selburskiego dnia 18. Augusti 1784. *Nro. 13.* Starosta maiąc sobie okazany Mandat, wydał obwieszczenie, oznaczył termin dnia 7. 8bris 1784. Roku, ziechał na grunt, gdzie obydwie Strony tak Ur. Powoda, iako i Opiekunow Małoletnich zastał, Ci oswiadczyli Sędziemu, że immissyi do Kompossessyi Dobr zupełnie pozwalaią. Sędzia Ur. Powoda w Kompossessyą Dobr oyczystych wprowadził, nakoniec wydatki przez Powoda do Tal: Albertt: 1519. Szost: 8. wyłożone i wszczegolności podane, stosownie iak Prawo wyżey przywiedzione mieć chce, zmoderował do 1135. Tal: Albertt: *Nro. 16. & 17.* Więc zupełne i ściśle okazuie się Prawa uskutecznienie.

Jednakże brak istotnego Prawa uskutecznienie, nayprzod Strona pozwana znalazła w tym, że Prawo Kurlandzkie chce mieć wydawane Mandaty od samego Xięcia, zaś w niebytności Jego Regencya maiąca z Prawa sobie tylko pozwolony Sąd, a nierząd, wydawać onych nie miała, ani ma mocy, iak w teraźnieyszym przypadku.

Mylne to zaprzeczenie władzy Regencyi Prawem ugruntowaney przez deklaracyą onego zupełnie rozwiązane będzie, ktore czytam.

Formula Regiminis §. 4. Principem si abesse a Ducatu vel Minorennem aut infirmum esse vel etiam mori contigerit, præfati Consiliarii Jurisdictionem & Judicia exercebunt, Mandata & Sententias aliaque omnia administrationis munia Principis nomine quamdiu in vivis erit expedient ac promulgabunt, atque hæc Jurisdictio eorum etiam mortuo Principe indivisa atque in solidum censeri debet, ut uno pluribusque eorum defunctis, reliqui munere suo plene fungantur.

Toż samo Actus Kommiss: 1717. Anni Ziegenhor *fol.* 300. in Verbis: = *Ac ut interim & in futurum absente extra Ducatum Principe & in aliis casibus in Formula Regiminis expressis Gnosi Supremi Consiliarii Regentes per Nos inferius constituti & approbati sive in futurum eligendi & constituendi jurati Jurisdictionem & Judicia exerceant, Mandata & Sententias aliaque omnia administrationis & gubernationis munia Principis nomine quamdiu in vivis erit expediant, Judicia sua statis temporibus inchoari curent.* Ani się żalić można na Regencyą, iż ta Memoryału Ur. Powoda o immissyą do

Dòbr kommunikować Opiekunom na ten czas małoletnich, lub ich matce niedozwoliła, bo oto się tylko żalić i skarzyć można, co się dzieie przeciwko Prawu.

Prawo Kurlandzkie opisuiące nayszczególnieysze postępki w Processach *liquidi & guarentigiati debiti*, albo *in puncto restitutionis in Bona*, żadnego nie czynią przepisu, aby Memoryały do JW. Xięcia podawane, Xiążę one kommunikować Stronie był obowiązany. Prawo 1717. Roku *de restitutione in Bona* w całym opisie wyżey przywiedzione, mieć tylko chce podany Xięciu Memoryał z opisaniem spolii, i żądaniem Mandatu *ad Capitaneum Majorem*, zaś Xiążę zważywszy okoliczności popełnionego spolium, żądany Mandat do Starosty wyda, ale o kommunikacyi Stronie Memoryału ani słowa nie przepisuie.

Ani w procesie *liquidi & guarentigiati debiti* tegoż samego Roku przepisanym, o żądancy kommunikacyi doczytać się nie można; owszem toż Prawo skracaiąc takowy Procesś *executionis*, zniosło szkodliwy w przyspieszeniu sprawiedliwości zwyczay *ad Desiderium* 13. w Ziegenhornie fol. 320. §. 1. w słowach: = *Consvetudinem vero ut Creditores si quæ ad monitorium intra fatalia inferantur, eorum decisionem & insinuationem pro refutatione & petenda executione expectent, tanquam irrationabilem & justitiæ indilatæ administrandæ maxime nocivam tollimus, facultatemque Creditoribus concedimus, illata & responsiones debitorum, pro libitu ex Cancellaria ducali absque remisso recipiendi, eaque refutandi & Executionem petendi.* Więc gdy Prawo Kurlandzkie w przypadkach iaki iest teraz, Regencyą do kommunikacyi Stronie podanych Memoryałow nie wiąże, na prożno skarżona Regencya, a z nią zaszły procesś *immissionis*.

Ani może obrażać teraźnieyszego processu *immissionis in Bona* brak Opiekunow małoletnim w ten czas, gdy Mandat do wprowadzenia w Kompossessyą Dóbr od Regencyi wydanym został, to iest dnia 18. Augusti 1784. Roku.

Wyznanie iest samey Strony *in Statu Causæ* dowodem proparte, że po śmierci oyca dnia 8. Lutego 1783. nastąpioney UUr. a Ropp i a Vietinghoff za Opiekunow małoletnim przydani zostali. Z tych ieden dnia 1. Julii, drugi dnia 26. Julii, obydwa Roku 1784. uczynili od tey opieki Recessa. Ur. Powod podał Memoryał do Regencyi o wprowadzenie siebie do Kompossessyi Dóbr dnia 10. Junii 1784. *iak Status Causæ Strony fol: 4. §. tenże.* Więc w czasie trwaiącey nad małoletniemi opieki.

W prawdzie Mandat od Regencyi na immissyą do Dóbr Ur. Powoda pod datą 18. Augusti 1784. Roku wydany był poźniey w dni 23. po uczynionych od opieki Recessach, lecz i ta okoliczność bynaymniey nie obraża Processu *immissionis*.

Wydanie Mandatu od Regencyi nie potrzebuie ani przytomności Strony, przeciwko ktorey wychodzi Mandat, a tym samym i Opiekunow, ani żadnego po Stronie wymaga przełożenia, bo

te gdyby

te gdyby nawet naſtępowały, albo kommunikacya Suppliki żądaną była, to wſzyſtko zważane i przyięte być nie może, o czym iuż wyżey dowiedziono Prawem.

Lecz potrzebą było iſtotną z Prawa aſſyſtencya Opiekunow małoletnim przy wprowadzeniu Ur. Powoda w Kompoſſeſſyą Dóbr, znała to Regencya przydała na mieyſce receſſowanych dnia 2. 8bris 1784. UUr. a Schlippenbach i Foelkerſamb za Opiekunow małoletnim, z nakazem, aby pilnowali Dzieła immiſſyi. Wyznaczeni nowi Opiekunowie niezaniedbali włożonego na nich obowiązku, ſtaneli na gruncie przy Dziele immiſſyi dnia 7. 8bris 1784. Roku, i tę wziąść do Dóbr na rzecz Ur. Powoda iako ſłuſznie żądaną dozwolili. Więc i z mniemanego braku Opiekunow upada Stronie przyczyna, ſkarżenia *quæſtionis* Proceſſu.

Szczegolne ieſzcze Strona zdawała ſię czynić zaſtanowienie nad uciążliwością Dzieł wprowadzenia w Kompoſſeſſyą Dobr oyczyſtych Schoedern i Neüborn Ur. Powoda, mieniąc; że nietylko Ur. Powod do Kompoſſeſſyi Dóbr aż do czaſu rezolucyi Sprawy pryncypalney wprowadzonym zoſtał; ale nadto koſzta około tych Dzieł łożone onemu w Summie 1135. Tal: Albertt: Szoſt: 24. przyznanemi zoſtały.

Decyzya Sądu Exekutoryalnego i w tym punkcie ieſt zagruntowaną na Prawie wyżey przywiedzionym Deciſionum Commiſſorialium 1717. Roku w ſłowach: = *Spoliatoremque in omnes expenſas cauſatas cum fructibus perceptis & percipiendis ab impetrante conſignandis & a Capitaneo majore moderandis intra ſpatium Sex Septimanarum ſub Pœna paratæ Executionis ſolven das & reddendas condemnabit.* Podał te koſzta Ur. Powod wſzczegolności przy Dziele w Schoedern do 969. Tal: Albertt: Szoſt: 6. zaś przy Dziele w Neüborn do 550. Tal: Albertt: Szoſt: 2. wyłożone, Sędzia Exekutoryalny z mocy Prawa wydatek przy pierwſzym Dziele do Tal: 785. przy drugim do Tal: 350. i Szoſt: 5. zmoderował, i w tym dopełnił przepiſu Prawa.

Niechay i wielkość tey Summy na odbycie tych Dzieł wyłożoney, podaney i przez Sąd zmoderowaney niezaſtanawia Stronę, którey wiadomo, że Kurlandya maiąc ex Privilegio Nobilitatis 1561. Anni, oſtrzeżone ſobie Prawo Niemieckie ieſt w nieodſtępnym iego używaniu. Doświadczenie uczy, że we wſzyſtkich prawie Pańſtwach Niemieckich, a nawet w Gdańſku i Toroniu *Litis expenſæ per moderamen* Sądu Stronie zyſkuiącey przypadaią, co ſamo i w Kurlandyi dzieie ſię. Wiadomo iey daley, iż koſzt na Officyaliſtow Sądowych, Adwokatow, ich ſprowadzenie, utrzymywanie, opłata różnych inſinuacyi, i Extraktow bardzo wiele rożni ſię od Expenſy na podobny Process w Kraiu Polſkim łożoney, tak dalece, iż co tu Officyaliſta na Exekucyą Proceſſu 6. albo 10. Czerw. Zł: nadgrodzony być może, tam Sędzia przez Mandat delegowany ledwo 300. Tal: Albertt: nie licząc w to Sekretarza, Adwokata i innych, zaſpokoionym bywa; Cogdy zwyczaiem w Kurlandyi zdawna i zawſze podług świadectwa licznych Proceſſow ieſt dotąd zachowywanym, gdy oto na Seymikach Kurlandzkich żadne-

 go

go nie uczyniono zaſkarzenia lub przepiſu, gdy nakoniec ſam Sąd in appellatorio uznał koſzt przyznany za przyzwoity w ſłowach: *cum proportionata ejus ad Expenſas ſolveudas uti factum Condemnatione.* Więc to co utrzymywany zawſze zwyczay przemienił w Prawo, naganionym być nie może; ile gdy Prawo Kurlandzkie *Formulæ Regiminis* zwyczaie Kraiu zachowywanemi mieć chciało Art: 10. w ſłowach: = *Eædemque Appellationes ad Sacram Regiam Majeſtatem interpoſitæ ad Judicium Relationnm S. R. Majeſtatis proprium, præterito Judicio Aſſeſſoriali devolventur, atque ibidem juxta Leges & consvetudines Curlandicas determinabuntur.* —

Ani ofiara dobrowolney Kompoſſeſſyi Ur. Powodowi na gruncie od oyczyma małoletnich w czaſie Dzieła niby dla uniknienia koſztow czyniona obrażać może Dzieło immiſſyi lub Summę w nadgrodę poniesionych koſztow przyznaną, bo ten tylko może ofiarować wolną Kompoſſeſſyą Dóbr, kto ią może zaprzeczyć, czyli raczey kto ma do pretendowanych Dóbr Prawo. Rzeczą ieſt niezaprzeczoną, że oyczym małoletnich żadnego Prawa ani miał, ani ma do Dòbr Schoedern i Neüborn, bo te ſą własnością Sukceſſorow zmarłego oyca Powoda, więc z ſiebie ſamego czynić tey ofiary niemogł, niemogł iey czynić imieniem żony ſwoiey, a małoletnich matki, raz że nie miał od niey na to umocowania, powtóre, że gdyby i to było nieczyniłoby w Ur. Powodzie zaſtanowienia, bo matka podług Statutu Kurlandzkiego, poty tylko opiekunką być może- poki nie wnidzie w powtorne ſzluby małżeńſtwa, nie była zaś ieſzcze na ten czas przydaną za Inſtrumentem Regencyi, bo ten dopiero dnia 11. Lutego 1785. wydanym zoſtał.

Niemogł pomieniony oyczym małoletnich czynić tey ofiary od opiekunow, bo rownie i od nich umocowanym nie był, Ci zaś będąc w Oſobach przytomnemi przy Dziełach Immiſſyi na gruncie na ofiarę dobrowlney Powodowi Immiſſyi ale uſkutecznienie Mandatu do wprowadzenia w Kompoſſeſſyą Sędziemu za ſłuſzne oświadczyli.

Ta iednak ofiara na pozor dla zmnieyſzenia expenſy uczyniona nie była w rzeczy ſamey taką, iżby miała zamiar oſzczędzenia koſztow, ale raczey iżby w czaſie popierania Sprawy ſłużyła do dowodu *pro motivo*, bo kto oſzczędza expenſy prawney, ten nie czekaiąc Sądu godzi ſię. Ofiara zaś dobrowolney Kompoſſeſſyi uczyniona po zaſzłych wſzyſtkich prawie wydatkach, to ieſt na gruncie przy Dziele Immiſſyi.

A tak gdy Prawa liczne o ważności Teſtamentow, o exekucyi ſamych tylko czyſtych długow, o mocy i władzy Regencyi, o zapewnieniu własności Dòbr Obywatelſkich przez Stronę użyte, iedne źle ſtoſowane inne być ſtoſowanemi do tey kategoryi niemogą, zaś zbiór przyczyn na obrażenie Dzieł Immiſſionis i Dekretu in appellatorio ma doſtateczną w ſzczególności odpowiedź. Więc Ur. Powod do uſprawiedliwienia drugiey przyſtępuie kategoryi.

Rzeczą ieſt bez zaprzecznia, bo i dowodami popartą, że oyciec Powoda iako Opiekun po zawartey ſzkodliwey z Ur. a Pletten

tenberg o Summę 5000. Tal: Albertt: legowaną, ugodzie, odebrał do siebie 2233. Tal: z pomienioney ugody dla Powoda należną.

Y to drugim było powyżey dowodem z ugody przedrozwodowey, że matka Powoda tey Summy iako tamże wcale niewzmiankowaney nie odebrała, i lubo w recessie kieszonkowym przez oyca na synie Roku 1777. grożnie wymuszonym, i natychmiast urzędownie skarzonym, oyciec z nienawiści do syna wyraził iakoby ta Summa matce Ur. Powoda oddana była, co wyżey obszernie opisano. Ale ten gwałt od oyca popełniony na synie, nie maiący na wsparcie odebraney przez matkę Summy, ani z ugody przedrozwodowey, ani z iakiegożkolwiek od matki kwitu żadnego poparcia, raczey iest dowodem nienawiści oyca nie zaś przyczyną, aby ta Summa in liquido będąca, pod wątpltwość i spór prawny podpadać mogła.

Przyznaie Ur. Powod, że Sprawa respectu legati Plettenbergiani iest w Sądzie ordynaryinym, ale iest w obiekcie o 3767. Tal: wraz z Prowizyą z większey Summy 6000. Tal: Ur. Powodowi legowaney, z okazyi nieprawnie zawartey przez oyca, iako opiekuna z Ur. a Plettenberg ugody sobie należną, wzlędem którey Ur. Powod Mandatem dnia 18. Lutego 1786. Roku *ad Forum Fori* odesłanym został *Nro. 24* Nie zaś o 2233. Tal: przez oyca odebrane, których zaszła Exekucya.

Summa ta będąc przez oyca Powoda za świadectwem ugogody odebraną, gdy się została w iego ręku iako opiekuna, onę Ur. Powodowi iako właścicielowi po skończoney opiece oddać był winien, to gdy nie nastąpiło, wydane zostało oycu ieszcze za życia Monitorium o zapłacenie. Smierć oyca przerwała żądaną satisfakcyą. Sukcessorom wydane zostało podobne, lecz gdy i temu zadosyć nie uczyniono, podał Ur. Powod Memoryał, do którego w części przychyliła się Regencya, wydała Mandat po exekucyą do Dóbr Schoedern w Summie 2233. Tal: wraz z prowizyą i wydatkami, który przez Dzieło Tradycyi uskutecznionym został. *Jak wyżey obszernie iest usprawiedliwiono.*

Summa ta iako *debitum liquidum* nie potrzebowała ordynaryinego Processu, tylko exekucyi w sposobie wyżey przepisanym, iak Prawo Statutowe Kurlandzkie w §. 45.

Instrumenta liquida & guarentigiata, quæ in Judicio facta sunt, ut sunt oppignorationes rerum mobilium, aut debita coram Judicio contracta, prævia una monitione Debitoris paratam executionem merebuntur.

Toż samo ma w sobie decyzya Kommissarska 1642. Roku, Art: 12. *Wszystkie rzeczy, które wymagaią rozeznania Sędziego, i należą do pierwszey Instancyi, nie powinny być ciągnione do Kancellaryi, ani daremnemi mandatami, lub aresztami Szlachta nie ma być ciążona, chyba w oczywistych i czystych, które wymagaią gotowey exekucyi.*

Zaś decyzya Kommissarska 1717. Roku ad Desiderium Nobilitatis 15. następuiące ma w sobie Prawo; = *Processum executivum secundum Statuta ex quovis instrumento liquido & guarintigiato locum habentem per omnia & in omnibus cum toto suo effectu prout in Legibus Provinciæ conscriptus & sancitus est, conservamus.*

Y niżey zaraz tamże przepisano Art: I. *Consvetudinem vero ut Creditores, si quæ ad monitorium intra fatalia inferantur, eorum decisionem & insinuationem pro refutatione & petenda executione expectent, tanquam irrationabilem, & justitiæ indilatæ administrandæ maxime nocivam, tollimus, facultatemque Creditoribus concedimus, illata & responsiones Debitorum prolibitu ex Cancellaria Ducali absque remisso recipiendi eaque refutandi, & Executionem petendi.*

Przywiedzione dotąd Prawo w przypadku dzisieyszym zupełnie iest dopełnione. Ur. Powod o zapłacenie tey Summy nietylko iedno, ale dwa wydał Monitoria, iedno żyiącemu na ten czas oycu, drugie po śmierci iego Sukcessorom małoletnim, i ich opiekunom, po wyiściu ostatniego Monitorium przeszło w Rok, dopiero Ur. Powod podał Supplikę do Regencyi, na którą dwa razy odpowiadała wdowa. Regencya w odpowiedziach nie znalazła żadnych tak mocnych przyczyn, ktoreby exekucyą o 2233. Tal: wstrzymać mogły. Jakoż dała nayprzod Rezolucyą dnia 18. Lutego 1786. iż o Summę 2233. Tal: iako przez oyca Powoda odebraną z Prowizyą i kosztami ma być czyniona exekucya, i stosowny do tey Rezolucyi tegoż samego dnia do Podsędka Selburskiego wydała Mandat, zaś względem resztuiącego Legatum odesłała Ur. Powoda *od Forum Fori.*

Ztąd mylnie Strona zaskarza Regencyą, iakoby ta nad żądanie Ur. Powoda wydała rezolucyą, który nie żądał exekucyi o 2233. Tal: ale o 6000. Tal: Legati Plettenbergiani. Kto żąda wiele, w tey wielości żąda i mniey. Nie uznała Regencya liquiditatem do całey Summy 6000. Tal: ale tylko 2233. Tal: przez oyca odebranych, przeto tylko o te nakazała exekucyą.

Prożno zaskarzony został i Sędzia Exekutoryalny, że zamiast Summy 2233. przyznał ogolną Summę Powodowi 4375. Tal: i w tey część Dóbr Schoedern zatradował, bo Rezolucya i Mandat Regencyi ugruntowane na Prawie, nakazały nietylko w kapitale, ale i w Prowizyi z wydatkami prawnemi exekucyą. Kapitał exekucyi podległy, była Summa 2233. Tal: Prowizya od czasu odebraney przez oyca Summy to iest Roku 1765. aż do Roku 1786. za lat 21. wynosić powinna *alterum tantum* oprocz wydatkow. Przecież Sąd Exekutoryalny tak był względny na mołoletnich Sukcessorow, iż zamiast przyznania Prowizyi *in altero tanto*, to iest w 2233. Tal: takową wraz z wydatkami prawnemi przyznał tylko w Summie 2142. Tal: i tę do Kapitału przyłączył, w czym raczey Powoda, nie zaś Sukcessorow, uciążył, lecz na tey decyzyi lubo z szkodą swoią przestał Ur. Powod, przekładaiąc sobie w spokoyności wygraną.

Uczy-

Uczyniona imieniem matki małoletnich przez Schmita Ur. Powodowi ofiara, przez którą miała mu pozwalać potrącania sobie od tey Summy 2233. Tal: z arendy Dóbr Schoedern Prowizyi, aby tylko oney nie exekwował, była podobną do pierwszey w poprzedniey Kategoryi okazaney.

Schmit imieniem matki małoletnich traktuiący, nie miał do tey ugody żadnego umocowania, nieokazywał funduszu lub nadziei pewnego zapłacenia Summy, więc zważanym być nie mógł, co dowodzi Dekret Judicii Appellationis *Nro. 30.* ile gdy Powodowi nietylko w kapitale, ale razem i w prowizyi przyznana była Exekucya, którey w proiekcie zgody przyznać niechciano.

Naganiano ieszcze przy Dekrecie Judicii Appellationis Dzieło Tradycyi być niesłusznym ztąd, że oprocz podanych Półwłoczkow (Semiuncos) ornych przez Ludzi z Gromady posiadanych, podane w tey samey wielości zostały Puływłoczki nieorne należące do samego Dworu w Schoedern, których zatradowani na Półwłoczkach Poddani obrobić nie są w stanie, i ztąd żądano Półwłoczkow pustych Dworskich z pod Tradycyi wyięcia.

Lecz Prawo żądaniu Strony przeciwne zaspokoiło w Sądzie skargę. *Decisio Commissorialis 1717. Anni ad Desiderium 13. §. 6. in verbis: = Judices Executionis, seu Judices Creditori cui Executio in Bonis Debitoris facienda, durantibus bisce temporibus calamitosis pro mille Florenis Albertinis & semiuncum desertum & semiuncum ita instructum pignoris loco tradant, ut ab hoc semiunco instructo qualibet hebdomada operarius mitti possit, una scilicet Septimana equestris, altera vero pedestris.*

Te są zaskarżenia Strony dzieł Executionis iuż usprawiedliwionych, które lubo nie są takiemi, aby ich ważność nadwerężyć mogły, lecz przecież, tyle mocy miały dotąd, że spokoyność Ur. Powoda przerwać, a nawet o uronienie cząstki szczupłego maiątku, onego przyprawić przymusiły.

W tych obydwoch odeszłych Kategoryach ieszcze iedna do uwagi przychodzi okoliczność. Okazano w początkowym głosie, że Strona pozwana od obydwoch Dekretow w Sądzie Appellationis, tak względem Kompossessyi Dóbr Schoedern i Neüborn, iako i względem Tradycyi części Dóbr Schoedern założyła do Nayiaśnieyszego Sądu Appellacyą, lecz tę, dla niewydanych, na następuiącą Sądow Appellationis Kadencyą, *pro impetrandis Apostolis* Pozwow, ma *pro desertis* uznaną, *& Causa deleta.* *Czytać Dekreta pod Liczbą 21. na karcie 11. i pod Liczbą 31. na karcie 2.* Tak dalece, że w tych obydwoch Kategoryach, tylko via gravaminis do Nayiaśnieyszego Sądu przychodzi. Prawo powszechne przepisuie de Appellationibus: — *Quod post Appellationem interpositam Literæ dandæ sunt ab eo, a quo Appellatum est, qui de Appellatione cogniturus est, sive Principem, sive quem alium, quas Literas dimissorias, sive Apostolos Appellant. Corpus Juris Civilis Digest: Lib. 49. Titulo de Libellis dimissoriis qui Apostoli dicuntur Fol: 1891 §. Post Appellationem interpositam.*

Toż samo Prawo w zbiorach Autorów ma w sobie: *Quod Appellatio interponi debet, secundum usum & Stylum Fori, Menochius Lib: 5. Consil. 466. Numero 33. Folio 223. Mysinger Cent. 1. Obser. 67.*

(c) Zwy-

Zwyczay dotąd nieodmienny we wszelkich Processach zachowywany, i na Prawie powszechnym ugruntowany iest ten, iż Strona mieniąca się być uciążoną Dekretem, nasamprzod od niego Coram Actis założyć Appellacyą powinna, a potym na następuiącą zaraz pierwszą Kadencyą tegoż samego Sądu przypozwać Stronę sobie przeciwną pro impetrandis Apostolis, z którego po zaszłych Instancyach dopiero zachodzi Dekret rezolwuiący założoną Appellacyą, albo ta dopuszczoną, albo niedopuszczoną być ma.

Strona pozwana niedopełniła tego zwyczaiu na Prawie powszechnym ugruntowanego, niepozwała pro impetrandis Apostolis. Więc Appellatio deserta, & Causa deleta.

Prawo Kurlandzkie *Formulæ Regiminis* iednę tylko zostawiło drogę przyiścia do Nayiaśnieyszego Sądu, to iest Appellacyą Art: 18. w słowach: — *Post sententiam definitivam sive Judicii Aulici Principis, sive quatuor Capitaneorum præter Appellationem, nullum aliud beneficium Parti gravatæ contra sententiam latam tribuetur.* — Zaś w Sprawie dzisieyszey nie masz Appellacyi dopuszczoney, ale tylko Strona via gravaminis przychodzi, ktora nie iest Prawem ostrzeżona, więc nie ma drogi z Prawa sobie pozwoloney przyiścia do Nayiaśnieyszego Sądu, i skarzenia Dzieł z Prawem i słusznością zgodnie zapadłych.

Gdy zaś Prawa Kurlandzkie surowo chcą mieć ukaranemi tych, którzy chociaż drogą Appellacyi, lub innym iakimkolwiek sposobem niesłusznie i nieprawnie ważą się pociągać do Nayiaśnieyszego Sądu Stronę, i Sąd Kurlandzki z sądzenia. O czym Przywiley Nobilitatis Curlandiæ 1561. Roku w §. 6. *Ita tamen ut temerariæ & frivolæ Appellationes præcidantur, statuatur expressa pœna in temerbirie Appellantes & extrahentes litem sine justa legitima & probali ratione, & ut taliter delinquentes condemnentur in decimam partem Causæ, Cujus dimidia pars Fisco Majestatis vestræ, altera dimidia pars appellato, dependatur.*

Toż samo *in Formula Regiminis w ∫. 18. Frivole Principem aut Consiliarios ad Tribunal Regium citantes, aut pertrahentes, & a quibusvis aliis Sententiis sive ipsius Principis, sive Consiliariorum, sive aliorum Judicum inferiorum temere Appellantes aut Principem suum, vel quoscunque alios sine Causa ad Regiam Majestatem traducentes, damna omnia, omnesque sumptus refundant, ac præterea Judicio Regiæ Majestatis pro rei qualitate arbitraria pœna puniantur.*

Za tym Ur. Powod niesłusznie i nieprawnie przed Sąd W. K. Mci Pana Naszego Miłościwego powołany, przy usprawiedliwieniu dobroci swego interessu, pokorne u Tronu W. K. Mci składa prożby, aby dla przykładu drugim, Strona wywołuiąca, bez surowego nieodeszła ukarania.

Dwie ieszcze, oprócz powyższych, Kategorye usprawiedliwiać Ur. Powodowi należy, pierwszą Arendy, drugą sprzedaży ruchomego maiątku.

Dowiedziono obszernie powyżey, że Ur. Powod, iako za kontraktem arendownym od Ur. a Brüncken Kapitana dziś wspołpozwanego posiadaiący Dobra Schoedern, zyskał Judicium Arendæ, nietylko dla wytrącenia siodmey części, która mu przez Kompossessyą Dobr oyczystych, aż do skończenia Sprawy pryncypalney przyznaną została, i odłączenia drugiey części z pod Arendy w

Sum-

Summie 4375. Tal: zatradowaney, ale razem dla załatwienia niektórych sporów, między Konsukcessorami, a sobą z okazyi arendowney tych Dòbr Possessyi wynikłych.

Dowiedziono i to powyżey, że Dobra ruchome po oycu pozostałe, wyiąwszy Inwentarze w Dobrach *in Arma expeditoria*, dla tego na mocy Prawa Kurlandzkiego przez kilkokrotne Rezolucye Regencyi, ktòrym się matka małoletnich śmiała sprzeciwić, przez Aukcyą sprzedać nakazano, aby te ile iedne zepsuciu podległe, drugie z pierwszemi potrzebuiące dozoru i kosztu na ich zachowanie, a żadnego nieprzynoszące użytku, z pieniężonemi być mogły, a kapitał za nie zebrany dla trwaiącego między Stronami zakłócenia z pewncy Lokacyi na Prowizyą, mógł iakiś Sukcessorom przynosić pożytek.

Gdyby te obydwie Kategorye były stosownie przed Nayiaśnieyszy Sąd podług przepisu Prawa wprowadzonemi, i mogły swoią odbierać Rezolucyą, okazałby nayprzód Ur. Powod Prawem, iż wyznaczenie Judicii Arendæ, miało za fundament Prawo Kurlandzkie.

Decisio Commissorialis 1717. ad Desiderium 15. Cum etiam sæpissime accidit, quod inter Nobiles Contractus hypothecarii & extenuatorii Arendæ, & liberæ habitationis vulgo Ablager, super Bona ad Certos Annos sub variis Conditionibus concludantur, in sequentes vero maximæ lites exinde oriantur, nec certus aliquis modus adest, quo partes controversæ breviter absque Processu Ordinario dirimi possint, eaque de Causa necesse est certam Ordinationem constituere, itaque Communicatis hac de re Consiliis, in posterum pro Lege haberi volumus.

1mo. *In ejusmodi casibus ad unius, vel alterius Partis Instantiam si Partes ante expirationem Contractus interse bonis modis non convenerint, seu per bonos Viros compositionem quæsiverint, Capitaneus Major sub cujus Jurisdictione Bona sita sunt, post obtentum hac de causa Mandatum Ducale, illico Terminum per Literas suas in isto Prædio, super quo Contractus initus erat, utrique Parti constituat, ac unicuique libertatem relinquat duos bonos Viros ad decidendum eligere, qui una cum Capitaneo Majori super omnia & singula Puncta controversa pronuntiare & decidere debent.*

Dowiodłby i to Ur. Powod, że Mandat na fundamencie tego Prawa do Starosty Selburskiego wydany został, że wyznaczony Sędzia obwieszczenie swoie z oznaczonym Terminem wydał, że na Terminie z obwieszczenia przypadłym wraz z Sekretarzem Selburskim ziechał, ale na prozbę opiekunki żadaiącey w nadzieię zgody Limity, Dzieło swoie do dnia 20. Maja 1787. Roku odroczył, lubo i w tym punkcie zbyt sprzyiał żądaniu opiekunki, gdyż Prawo toż samo pisze §. 2. *Hic Terminus sit quatuor Septimanarum, a tempore insinuationis, nec Capitaneus Major illum ad unius vel alterius Partis Instantiam absque gravi & legitima Causa limitare, aut prorogare debet.*

Usprawiedliwiłby daley, że dopiero na Terminie odroczenia spor między Stronami w różnych zażaleniach zarezolwowanym został, że koszt prawny przez wyrobioną od opiekunki Limitę, a przezto dwoiakie Sądu sprowadzenie powiększony, przez Ur. Powoda 1788. Tal: podany, przez Sąd zgodnie z Prawem do 1158. Tal: zmoderowany został.

Rówñie i w Kategoryi ſprzedaży meblow dowiodłby Urodzony Powod, iż Rezolucya i Mandaty Regencyi nakazuiące onych ſprzedaż, miały fundament *Formulam Regiminis* Ar: 72. *Tutores res Pupillorum ſuorum, quæ ſervando ſervari non poſſunt, diſtrahere & quotannis rationes ſuas conferre tenebuntur.* Zna ſię Regencya być zwierzchnią tam opiekunką, i przeto ma za cel przeſtrzeganie dobra małoletnich.

Okazałby Ur. Powod ieſzcze i to, że wydana Rezolucya i Mandaty kilkokrotne zaſzły z poprzedzonych obuſtronnych przełożeń, że opiekunka bezwzględna, o dobro małoletnich, raczey ſwego ſzukaiąc zyſku, śmiało i bezprawnie onym ſprzeciwiać ſię odważyła tak dalece, że oſtatniemi Mandatami wyznaczony do Exekucyi ſprzedaży przez Aukcyą ruchomości Podſędek Selburſki, dla mocney opiekunki z mężem oppozycyi wſtrzymać ſię muſiał, i tylko to bezprawie Regencyi przełożył.

Że zaś w tey Kategoryi o ſprzedaż ruchomości po oycu pozoſtałey, żadnego ieſzcze nie masz tak drugiey, iako i pierwſzey Inſtancyi Dekretu, ale tylko ta Kategorya z mocy Rezolucyi, i kilkokrotnych Mandatow wydanych na ſamey gwałtowney Ur. opiekunki małoletnich z iey mężem oparła ſię oppozycyi, co dowodzi oſtatni Memoryał Ur. ab Hoven Podſędka Selburſkiego Mandatem do ſprzedaży rzeczy wyznaczonego, Regencyi podany. *Nro. 39. fol. 3.*

Zaś w Sprawie Judicii Arendæ po zapadłym na gruncie iako wyżey Dekrecie i założoney przez Ur. opiekunkę ad Judicum Ducale Appellacyi, w tamtym Sądzie Kategorya pomieniona Arendy dotąd bez oſtatniey zoſtaie Rezolucyi, i tylko od opiekunow uczyniona ieſt w tymże Sądzie Inſtancya, uſprawiedliwiaiąca potrzebę dopuſzczoney do tegoż Sądu Appellacyi. Na co zaświadczenie Pro to Sekretarza *Nro 35.*

Prawo zaś Kurlandzkie *Formulæ Regiminis* dwie poprzednie przepiſało Inſtancye, w których Sprawy między Obywatelami wprzod tam ſądzonemi mieć chce iak w Art: 9. *Ab hoc autem Judicio Capitaneorum, Appellationes ad Judicium Principis Aulicum ſupranominatorum Conſiliariorum interponantur.*

Od tego zaś Sądu drugiey Inſtancyi dopiero tymże Prawem Appellacya do Sądu Nayiaśnieyſzego ieſt oſtrzeżona Art: 10. *Judicia Aulica quotannis bis celebrentur, a quibus Appllationes omnes indiſtincte in Cauſis excedentibus Summam 600. flo. & honorem concernentibus ad Regiam Majeſtatem deferantur.*

Gdy nakoniec W. K. Mć Pan Naſz Miłł: w Nayiaśnieyſzych Poprzednikach ſwoich zapewnić raczyłeś tym ſamym Prawem *Formulæ Regiminis* Obywatelow Kurlandzkich, iż Sprawy ich podług Praw i zwyczaiow Kurlandzkich ſądzić raczysz Art: 10. in verbis = *eædem Appellationes ad Sacram Regiam Majeſtatem interpoſitæ, ad Judicium Relationum S. R. Mtis. proprium, præterito Judicio Aſſeſſoriali devolventur, atque ibidem iuxta Leges & Consvetudines Curlandicas determinabuntur.*

Przeto Ur. Powod na powyżſzym Prawie ugruntowany pokornie proſi, aby Kategorya tak pierwſza względem Arendy, iako *in Judicio appellatorio* bez decyzyi wiſząca, iako i druga o ſprzedaż rucho-

ruchomości ieszcze w żadnym Sądzie dla oppozycyi nie rezolwowana, podług zanieśioney konkluzyi Sądom przyzwoitym do sądzenia były zostawione. A za nie prawne wywołanie w nich Ur. Powoda do Nayiaśnieyszego Sądu, na mocy powyżey przytoczonego Prawa de appellationibus Strona karze przyzwoitey podpadła.

Ponieważ zaś Strona w otrzymaney na dniu drugim Czerwca 1788 R. po Recessie na Ur. Powodzie Kondemnacie, te Kategorye do Nayiaśnieyszego Sądu ieszcze nienależące umieściła, w umieszczonych przez podane Lucrum Rezolucye, Mandaty Regency, Dekret Judicii arendæ, i inne w tych Kategoryach zapadłe Dzieła, nieprawnie uchyliła. *Jak dowod z Kondemnaty Nro. 38.*

Lecz co więcey tak Kategoryą sprzedaży mobiliow, iako i punkt Exekucyi, kosztow Prawnych Dekretem Judicii arendæ w Summie 1158. Tal: Albertt: przyznanych, przez mocną oppozycyą z okazyi tey Kondemnaty wstrzymała, i Exekucyi czynić nie dozwoliła, iak świadczą Memoryały Ur. Sędziego Selburſk: w tey mierze do Regencyi podane Nro. 39. fol. 3. & 40. a że Prawo Kurlandzkie *Formulæ Regiminis* Art. 11. mieć chce: = *Literæ inhibitoriæ Processus in Judicio Principis pendentes retardantes, vel cohibentes ante interpositam Appellationem ex Cancellaria Sacræ Regiæ Mæjestatis non extradentur, impetratæ autem nec Justitiam remorari, nec Judiciorum Authoritatem sistere, nec Judicata rescindere poterunt, & impetrator earum amissione Causæ mulctari debebit.* Toż samo Prawo de Executionibus Art: 25. przepisuie: = *Mandata adversus Executionem obtenta, nullius valoris erunt, & qui ea impetraverint mulcta 20. Hungaricalium, Magistratus autem sive Executores talibus obtemperantes 50. Hungaricalium mulctentur.*

Zatym temu Prawu i karze nim przepisaney, Strona pozwana ulec powinna.

Jeszcze iedna iest okoliczność, potrzeba dowodnego usprawiedliwienia, w początkowym głosie przełożono, że UUr. a Brüncken w Roku 1788. d. 2. Junii w Nayiaśnieyszym Sądzie po odstąpieniu Ur. Powoda otrzymali na nim Kondemnatę, ktora, ze bez wszelkich win uchyloną być powinna, następuiące okażą przyczyny.

Enormitas Lucri iest iednym obiektem iey nieważności, napisała sobie w niey Strona 1000 Tal: Albertt: *pro Contumacia*, przecież ani obiekt Sprawy, ani to, że to iest pierwsza Kondemnata otrzymana, nieodpowiada tey karze. W dalszym ciągu tey Kondemnaty uchyliła Strona wszystkie dzieła względem Arendy i sprzedaży mobiliow zaszłe, ktore teraz wcale Sądowi Nayiaś: pod rezolucyą niepodpadaią. Naostatek za zyskanie wszelkich Dzieł i Rezolucyi w tey Sprawie 3000. Tal. i drugie znowu 3000. Tal. w nagrodę poniesionych kosztow na Ur. Powoda wściągnęła. *Nro. 38.* Wielkość tey kary, ani Sprawie, ani iey dobroci nie odpowiada. A ztąd pierwsza do uchylenia oney bez kar przyczyna.

Lecz co do drugiey, ktora iest istotną i szczegulną. Dowod z Extraktu Kondemnaty, iż Ur. Powod zapisawszy przez Plenipotenta swego Komparycyą dopraszał się kommunikacyi Processow, ktorych ani w Extraktach Niemieckich, ani w Extraktach na ięzyk Łaciński tłomaczonych, z Kancellaryi dostać niemogł, lecz że tey prawdy żadnym Dokumentem poprzeć nie był w stanie, a Prawo napisało, iż

 w Spra-

w Sprawach *Via Appellationis* przychodzących, iako świeżo w pierwszych Instancyach rezolwowanych nieidzie kommunikacya, przeto też stosowną odebrał od Sądu Nayiaś: rezolucyą, boiąc się zaś upadku w Sprawie, był przymuszonym odstąpić, aby nieszkodował więcey.

Teraz przychodzi do Nayiaśnieyszego Sądu z dowodami, że na ten czas sądzić się w Sprawie nie było iego możnością. Na dowod tey prawdy pokłada nayprzod zaświadczenie Konrada Proto Sekretarza d. 4. Augusti 1788. w Mitawie dane na to, że Witt Adwokat Ur. Powoda żądał po nim wciągu zimy R. 1788. Extraktow Processow tak do Kompossessyi, iako i Tradycyi *in Judicio Appellatorio* zaszłych, lecz tych wydanie onemu odmowił z przyczyny, że Kupfer Konsyliarz a razem Adwokat UUr. a Brüncken originalne protokuły tych Processow maiąc u siebie, onych wydać wzbraniał się, i dopiero te d. 13. Junii, i dnia 12. Julii wydanemi zostały, *czytać Nro. 42.*

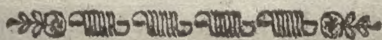
Drugie podobne zaświadczenie Schienpfluga Woźnego Xiążęcego d. 18. Września 1788. dane na to: iż Ur. Powod, lubo pozwał UUr. a Brüncken *pro Collatione Actorum Judicii Aulici*, ale te *a Februario ad Diem 12. Junii 1788.* ani na Łaciński język przetłomaczone, ani wydane Extraktami być mogły, bo Protokuły w zimie R. 1788 z Regestratury Kancellaryi z Strony Urodz: opiekunki wzięte, dopiero dnia 13. Junii, i 12. Julii na kilkokrotne przez Woźnego Rekwizycye oddanemi zostały, *czytać Nro. 43.*

Lubo zaś Dekreta *in Judicio Appellationis* w Sprawach Kompossessyi i Tradycyi ieszcze w R. 1787. d. 31. Marca zapadły, gdy iednak Appellacya od nich *pro deserta* uznana i *Causa deleta*, niemogł się spodziewać Ur. Powod, iżby ta Sprawa przed Sąd Nayiaś: wyprowadzoną być mogła, i dla tego wcześniey *pro Collatione Actorum* pozywać nie miał przyczyny, ile gdy Strona Prozekucye w tey Sprawie Ur. Powodowi dopiero d. 24. Januarii 1788. R. do Nayiaś: Sądu wydała za świadectwem Relacyi, *czytać Nro. 44.*

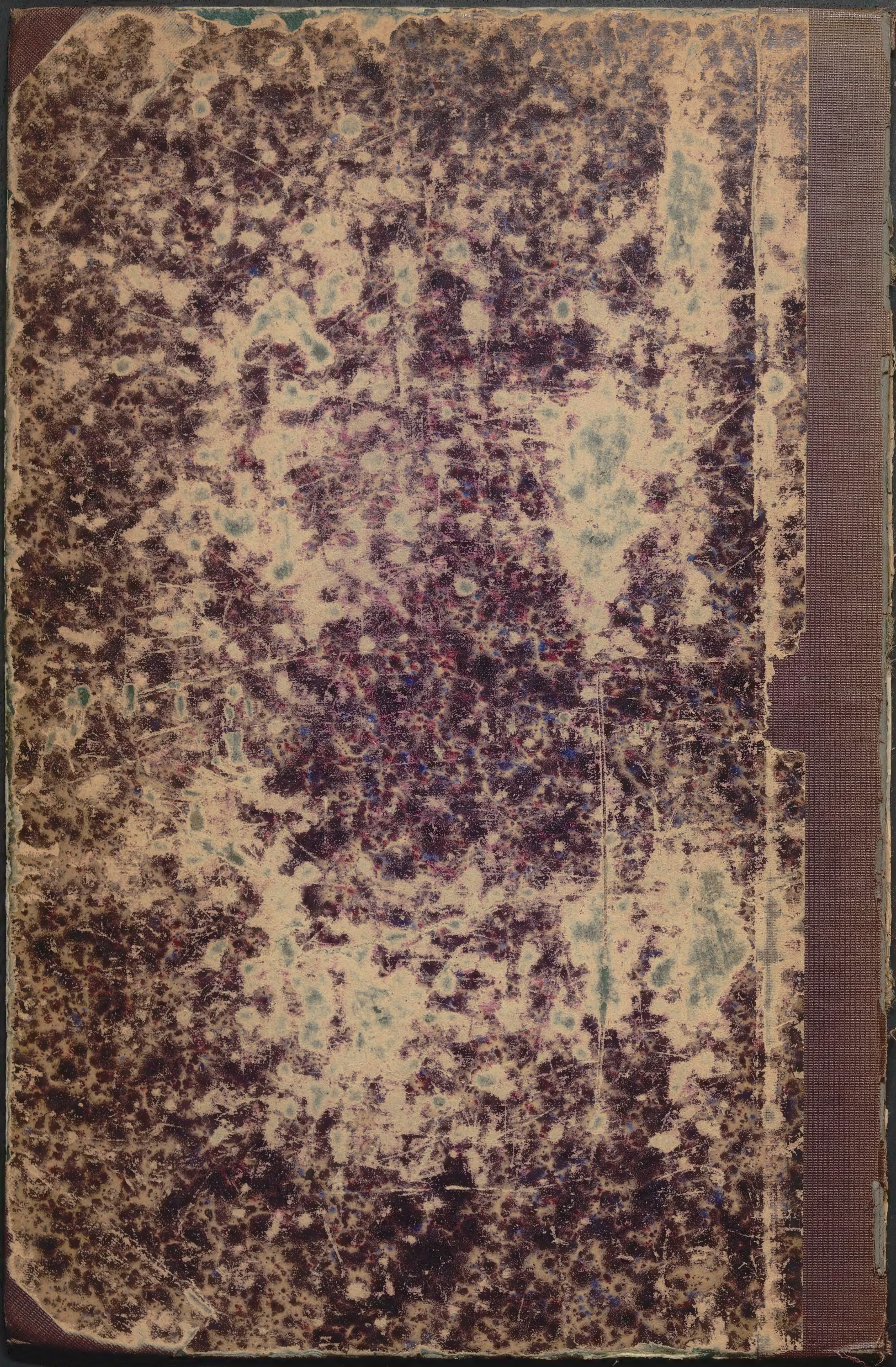
Statut Kurlandzki *de Coutumacia Rei* Art: 20. pisze: *Reus autem conventus ad probandum legitimum impedimentum in primo termino, in secundo tanquam convictus & Contumax, in ammissionem Causæ condemnabitur.*

Na mocy tego Prawa Ur. Powod Kondemnatę na sobie zyskaną, wnosi być pierwszą. Składa dowody *legitimi impedimenti* bo bez Processu sądzić się nie mógł, ani w mocy iego było, aby go mógł mieć do Sprawy. Y to iest druga istotna przyczyna, która iest zupełnym dowodem do zniesienia bez win otrzymaney Kondemnaty.

Kończy Ur. Powod obronę Sprawy swoiey, w niey przełożył los nieszczęśliwy, o który go nienawiść ukochanego oyca przyprawiła, przecież sprawiedliwość iuż mu w części powrociła to, co mu natura i Prawo własnością przyznały, udaie się ieszcze z pokorną proźbą do Tronu W. K. Mci Pana Naszego Miłościwego, ażeby silną W. K. Mci podźwigniony ręką, nietylko od chciwey napaści tego Dobra, które mu sprawiedliwość oddała był wolny, ale raczey i to zwroconym i oddanym zostało, co mu natura i Prawo zabespieczyły.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0027780

Procesa
wedtug dawnego
prawa polskiego
i
Pladaty.

VIII.

IX